

Lagrådsremiss

Ett medborgarskap som grundas på samhörighet

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 6 februari 2014

Erik Ullenhag

Monica Rodrigo
(Arbetsmarknadsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Lagrådsremissen innehåller förslag till ändringar i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap. En ny s.k. portalparagraf om medborgarskapets betydelse föreslås, vilken ska lyfta fram och stärka medborgarskapets symboliska innebörd. Vidare föreslås att kommunerna ska vara skyldiga att anordna ceremonier för nya svenska medborgare i syfte att högtidligt hålla deras nya medborgarskap.

Även reglerna om förvärv av svenskt medborgarskap i samband med födelse föreslås bli ändrade på så sätt att kvinnor och män likställs när det gäller möjligheten att föra över svenskt medborgarskap till sitt barn. Detta innebär att ett barn alltid blir svensk medborgare vid födelsen om en förälder till barnet är det.

Utöver det föreslås bl.a. att de som förlorat sitt svenska medborgarskap till följd av ett tidigare förbud mot dubbelt medborgarskap ska ges möjlighet att genom anmälan återfå detta.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2015.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap	4
3	Ärendet och dess beredning	9
4	Medborgarskapet som uttryck för samhörighet och gemenskap	9
5	Det svenska medborgarskapets betydelse	10
6	Medborgarskapsceremonier	14
7	Medborgarskap för barn och unga	17
7.1	Mödrar och fäder likställs vid överföring av svenskt medborgarskap	17
7.2	Förlängd tidsperiod för anmälan om svenskt medborgarskap för statslösa barn	20
7.3	Kortare hemvistid vid anmälan om svenskt medborgarskap för vissa barn med hemvist i Sverige	21
7.4	Förlängd tidsperiod för anmälan om svenskt medborgarskap för unga vuxna	22
8	Övriga behov av förändringar av 2001 års medborgarskapslag	24
8.1	Uppehållsrätt likställs med permanent uppehållstillstånd	24
8.2	Förbättrad möjlighet att återfå svenskt medborgarskap	26
8.3	Olika förvärv av nordiskt medborgarskap likställs vid anmälan om svenskt medborgarskap	29
9	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	30
10	Konsekvenser	31
11	Författningskommentar	33
Bilaga 1	Sammanfattning av SOU 2013:29	39
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	49
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	55

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap¹

dels att 4 och 5 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 4 § ska utgå,

dels att nuvarande 1–3 §§ ska betecknas 2–4 §§,

dels att den nya 2 § samt 6, 7, 8, 10, 18 och 20 §§ ska ha följande lydelse,

dels att punkt 4 i övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse,

dels att rubrikerna närmast före 1 och 3 §§ ska sättas närmast före nya 2 respektive nya 4 §,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 1 och 29 §§, samt närmast före 1 och 29 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Medborgarskapets betydelse

1 §

Det svenska medborgarskapet är ett rättsligt förhållande mellan medborgaren och staten som medför rättigheter och skyldigheter för båda parter. Medborgarskapet förenar alla medborgare och står för samhörighet med Sverige. Medborgarskapet representerar det formella medlemskapet i det svenska samhället och är en grund för folkstyrelsen.

I denna lag regleras hur en person blir och upphör att vara svensk medborgare.

1 §

Ett barn förvärvar svenskt medborgarskap vid födelsen, om

1. modern är svensk medborgare,

2. fadern är svensk medborgare och barnet föds i Sverige,

2 §²

Ett barn förvärvar svenskt medborgarskap vid födelsen, om

1. en förälder till barnet är svensk medborgare, eller

2. en avliden förälder till barnet var svensk medborgare vid sin

¹ Senaste lydelse av 5 § 2005:451.

² Senaste lydelse av tidigare 1 § 2005:451.

död.

3. fadern är svensk medborgare och gift med barnets mor,

4. fadern är avliden men vid sin död var svensk medborgare och barnet föds i Sverige, eller

5. fadern är avliden men vid sin död var svensk medborgare och gift med barnets mor.

Det som sägs i första stycket om fadern gäller även den som är förälder enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken.

6 §

Ett barn, som har fötts i Sverige och som sedan födelsen är statslöst, förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet har permanent uppehållstillstånd och hemvist här i landet.

Anmälan *skall ske* innan barnet har fyllt *fem* år.

Ett barn som har fötts i Sverige och som sedan födelsen är statslöst förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet har permanent uppehållstillstånd och hemvist här i landet.

Anmälan *ska göras* innan barnet har fyllt *arton* år.

7 §

Ett barn som inte har svenskt medborgarskap förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet har

1. permanent uppehållstillstånd i Sverige, och

2. hemvist här i landet sedan *fem* år eller, om barnet är statslöst, *tre* år.

Anmälan *skall ske* innan barnet har fyllt *arton* år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker *därtill*. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

2. hemvist här i landet sedan *tre* år eller, om barnet är statslöst, *två* år.

Anmälan *ska göras* innan barnet har fyllt *arton* år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker *till det*. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

8 §

En utlänning som har fyllt *arton* men inte *tjugo* år förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan,

En utlänning som har fyllt *arton* men inte *tjugoett* år förvärvar svenskt medborgarskap genom

om han eller hon har anmälan, om han eller hon har

1. permanent uppehållstillstånd i Sverige, och
2. hemvist här i landet sedan han eller hon fyllde tretton år eller, i fråga om den som är statslös, femton år.

10 §

Om en utlänning blir svensk medborgare enligt 5, 7, 8 eller 9 §, förvärvar även hans eller hennes ogifta barn, som har hemvist här i landet och inte har fyllt arton år, svenskt medborgarskap om utlänningen

1. ensam har vårdnaden om barnet, eller
2. har vårdnaden gemensamt med den *andre* föräldern och *denne* är svensk medborgare.

Blir föräldrarna till ett ogift barn som har hemvist här i landet och som inte har fyllt arton år samtidigt svenska medborgare enligt 5, 7, 8 eller 9 §, förvärvar även barnet, om *det* står under bådas vårdnad, *svenskt medborgarskap*.

Om en utlänning blir svensk medborgare enligt 6, 7, 8 eller 9 §, förvärvar även hans eller hennes ogifta barn som har hemvist här i landet och inte har fyllt arton år svenskt medborgarskap om utlänningen

2. har vårdnaden gemensamt med den *andra* föräldern och *han eller hon* är svensk medborgare.

Blir föräldrarna till ett ogift barn som har hemvist här i landet och som inte har fyllt arton år samtidigt svenska medborgare enligt 6, 7, 8 eller 9 §, förvärvar även barnet *svenskt medborgarskap om han eller hon* står under bådas vårdnad.

18 §

En medborgare i en avtalsstat förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon

1. har förvärvat medborgarskapet i avtalsstaten på annat sätt än efter ansökan,

2. har fyllt arton år,
3. har hemvist här i landet sedan fem år, och
4. under denna tid inte har dömts till frihetsberövande påföljd.

Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas 10 § när det gäller medborgarens barn.

1. har fyllt arton år,
2. har hemvist här i landet sedan fem år, och
3. under denna tid inte har dömts till frihetsberövande påföljd.

När en person förvärvar medborgarskap på sådant sätt tillämpas 10 § i fråga om medborgarens barn.

20 §³

Vad som föreskrivs i denna lag om krav på permanent uppehållstillstånd gäller inte för den som är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Det som föreskrivs i denna lag om krav på permanent uppehållstillstånd gäller inte för den som är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge.

³ Senaste lydelse 2006:222.

I fråga om medborgare i övriga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och sådana familjemedlemmar som avses i 3 a kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) *skall* vid tillämpningen av denna lag *permanent* uppehållsrätt likställas med ett permanent uppehållstillstånd.

I fråga om medborgare i övriga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och sådana familjemedlemmar som avses i 3 a kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) *ska* vid tillämpningen av denna lag uppehållsrätt likställas med ett permanent uppehållstillstånd.

Medborgarskapsceremonier

29 §

Varje kommun ska minst en gång per år anordna en ceremoni för nya svenska medborgare för att högtidlighålla deras nya medborgarskap.

Till en medborgarskapsceremoni ska kommunen bjuda in den som vid tidpunkten för inbjudan är folkbokförd i kommunen och under de senaste 18 månaderna har förvärvat svenskt medborgarskap på annat sätt än vid födelsen och inte tidigare bjudits in till en sådan ceremoni.

Vid medborgarskapsceremonierna ska innehållet i 1 § första stycket förmedlas till de närvarande.

4.

En person som har förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 7 § lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap, men som skulle haft det kvar om den nya lagen gällt vid tidpunkten för förlusten, återfår svenskt medborgarskap om han eller hon före den 1 juli 2003 hos Migrationsverket anmäler önskemål om det. Detta gäller dock inte personer som haft möjlighet att återfå svenskt medborgarskap redan enligt övergångsbestämmelserna till lagen (1979:139) om ändring i lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap.

Den som förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 7 § lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap återfår detta genom anmälan till Migrationsverket.

Om personen vid tidpunkten för anmälan står under annans vårdnad, görs anmälan i stället av den eller dem som är vårdnadshavare.

Om anmälan avser ett barn som har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker *därtill*. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

Om den som anmälan avser står under någon annans vårdnad vid tidpunkten för anmälan, görs denna i stället av den eller dem som är vårdnadshavare.

Om anmälan avser ett barn som har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker *till det*. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2015.

2. De upphävda 4 och 5 §§ gäller fortfarande för barn som har fötts före den 1 april 2015. När en person förvärvar medborgarskap enligt den upphävda 5 § tillämpas 10 § i fråga om medborgarens barn.

3. När en person återfår svenskt medborgarskap enligt punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap i dess nya lydelse tillämpas 10 § i fråga om medborgarens barn.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 12 januari 2012 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda och lämna förslag i vissa medborgarskapsfrågor. I uppdraget ingick bl.a. att lämna förslag till en definition av det svenska medborgarskapets betydelse, föreslå innehåll i och organisation av medborgarskapsцерemonier som är tillgängliga för alla nya svenska medborgare och undersöka om medborgarskapet i större utsträckning kan användas som ett incitament för att främja integrationen. Utredningen antog namnet Medborgarskapsutredningen. I april 2013 överlämnade utredningen betänkandet *Det svenska medborgarskapet* (SOU 2013:29) med förslag till ändringar i bl.a. lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap. En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En remissammanställning finns tillgänglig i Arbetsmarknadsdepartementet (dnr A 2013/1783/IU).

4 Medborgarskapet som uttryck för samhörighet och gemenskap

Trots att gränserna mellan stater minskar i betydelse genom globalisering, internet, EU-medborgarskap och stora multinationella bolag fortsätter staterna att vara de centrala aktörerna på den internationella arenan. Staten är även den främsta arenan för utövandet av medborgerliga och politiska rättigheter. De sistnämnda är i regel förbehållna en stats medborgare. Under 2012 blev 50 179 personer svenska medborgare. I förhållande till 2011 innebar det en ökning med 13 545 personer och med 17 722 personer i förhållande till 2010. Av de utrikes födda som var folkbokförda i landet vid utgången av 2012 var 875 227 personer, eller 59,4 procent, svenska medborgare.

Medborgarskapet har dels en juridisk betydelse med rättigheter och skyldigheter knutna till medborgarskapet, dels en symbolisk betydelse som inbegriper medborgarnas egna upplevelser av att som medborgare tillhöra Sverige. Medborgarskapet är viktigt för känslan av delaktighet i det som händer i samhället och för känslan av gemenskap med andra i Sverige. Det är ett viktigt steg i integrationsprocessen att nya svenska medborgare upplever att de är en del av den svenska gemenskapen. Att bli svensk medborgare är en stor händelse i många människors liv, vilket bör återspeglas i medborgarskapslagen genom att deras nya medborgarskap uppmärksammas och högtidlighålls.

I dag blir ett barn som föds i Sverige svensk medborgare vid födelsen om barnet har en förälder med svenskt medborgarskap. Att medborgarskapet överförs från en förälder till ett barn ger uttryck för härstamningsprincipen. På grund av föräldrarnas medborgarskap kan barnet förutses få en sådan samhörighet med Sverige att han eller hon bör vara svensk

medborgare från födelsen. Även barn som växer upp i Sverige utan att ha någon förälder som är svensk medborgare har många gånger stark samhörighet med landet. Utifrån grundtanken om ett medborgarskap som utgår från samhörighet är medborgarskapslagen inte tillräckligt inkluderande i förhållande till dessa barn. Möjligheten till förvärv av svenskt medborgarskap för barn som inte blir svenska medborgare vid födelsen bör stärkas. Grundtanken om ett medborgarskap som utgår från samhörighet bör tydligare avspglas i medborgarskapslagen.

5 Det svenska medborgarskapets betydelse

Regeringens förslag: I medborgarskapslagen ska en portalparagraf med följande innehåll införas. Det svenska medborgarskapet är ett rättsligt förhållande mellan medborgaren och staten som medför rättigheter och skyldigheter för båda parter. Medborgarskapet förenar alla medborgare och står för samhörighet med Sverige. Medborgarskapet representerar det formella medlemskapet i det svenska samhället och är en grund för folkstyrelsen. I medborgarskapslagen regleras hur en person blir och upphör att vara svensk medborgare.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har föreslagit en annan formulering.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser tillstyrker eller är positiva till förslaget, däribland *Migrationsverket*, *Länsstyrelsen i Östergötlands län*, *Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige (SIOS)* och *Riksförbundet Internationella Föreningen för Invandrarkvinnor*. SIOS föreslår att portalparagrafen även bör ge uttryck för Sveriges öppenhet att ta emot människor födda i andra länder och bejaka Sveriges kulturella, etniska och språkliga mångfald. *Förvaltningsrätten i Malmö* efterlyser en tydligare beskrivning av vad i portalparagrafen nämnda friheter, rättigheter och skyldigheter innebär.

Skälen för regeringens förslag

Medborgarskapets betydelse är beroende av såväl bestämmelserna om förvärv och upphörande av medborgarskap som medborgarskapets juridiska innebörd, dvs. de rättigheter och skyldigheter som följer med svenskt medborgarskap. Dessa faktorer kan i sin tur i hög grad antas påverka hur medborgarskapet uppfattas. Även hur medborgare och andra ser på det svenska medborgarskapet påverkar dess betydelse. Med andra ord har medborgarskapet både en juridisk och en symbolisk betydelse.

Regeringen har tidigare uttalat att medborgarskapet i högre utsträckning bör vara en symbol för delaktighet och samhörighet med Sverige som förenar såväl nuvarande som nya svenskar (se Utvidgad målgrupp för samhällsorientering samt ett kunskapsunderlag och en analys om integrationens tillstånd och utveckling, prop. 2012/13:63 s. 75). Resultaten av en undersökning som Statistiska centralbyrån har genomfört på uppdrag av Medborgarskapsutredningen talar också för att

medborgarskapet av många uppfattas som viktigt för känslan av delaktighet i det som händer i samhället och för känslan av gemenskap med andra i Sverige. Regeringen anser att medborgarskapets symboliska innebörd bör tydliggöras i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap. Det finns i dag ingen lagreglering som beskriver det svenska medborgarskapets betydelse. Som ett led i att stärka medborgarskapets symboliska innebörd bör medborgarskapets betydelse lyftas fram i medborgarskapslagen. Detta bör lämpligen göras genom en ny inledande bestämmelse.

Medborgarskapets juridiska innebörd

Medborgarskapet är enligt folkrätten ett rättsligt förhållande mellan en individ och en stat. Utvecklingen i Sverige under efterkrigstiden har inneburit en allt större rättslig likställdhet mellan svenska medborgare och övrig befolkning. Krav på svenskt medborgarskap har successivt tagits bort inom många områden och bosättningen har i stället för medborgarskapet fått ökad betydelse för en persons rättigheter och skyldigheter i samhället. Personer utan svenskt medborgarskap som bor i Sverige likställs numera i stor utsträckning med svenska medborgare. Trots utvecklingen mot större rättslig likställdhet finns fortfarande vissa grundläggande skillnader mellan svenska medborgare och andra personer. Den rättsliga ställningen i Sverige för personer utan svenskt medborgarskap varierar dock. Särskilt kan påpekas att medborgare i nordiska länder sedan lång tid på många sätt har jämförts med svenska medborgare. Så är i dag även fallet för medborgare i länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), däribland unionsmedborgare.

Endast svenska medborgare har en ovillkorlig rätt att vistas här i landet. Medborgaren har vidare en särskild förtroendeställning i förhållande till Sverige. Det är endast svenska medborgare som har rösträtt och är valbara till riksdagen. Riksdagen är folkets främsta företrädare och det är i första hand från medborgarna som den offentliga makten härleder sin legitimitet. Medborgarskapet utgör alltså en grund för folkstyrelsen. Medborgarens särskilda ställning markeras också av att vissa offentliga anställningar och uppdrag är förbehållna svenska medborgare. Det är endast medborgare som tillåts delta i de mest påtagliga delarna av statens maktutövning, t.ex. genom domar- och polisyrkena. Det är med andra ord medborgarna som både beslutar och tillämpar samhällets grundläggande formella regler.

Medborgarskapet har även betydelse för en individs möjligheter att utomlands få diplomatiskt skydd och bistånd. Folkrättsligt är medborgarskap oftast en förutsättning för en stats rätt att intervensera och diplomatiskt skydda en person inom andra staters områden och gentemot andra stater. En stat har normalt inte rätt att framställa krav till skydd för andra än sina medborgare.

Med det svenska medborgarskapet följer inte bara friheter och rättigheter utan också vissa skyldigheter. Dessa är dock förhållandevis få. Exempelvis kan svenskt medborgarskap ha skattemässiga konsekvenser för individer med hemvist utomlands.

Samhörighet som grund för medborgarskap

Reglerna om förvärv och upphörande av svenskt medborgarskap återspeglar som helhet en grundtanke om ett medborgarskap som utgår från samhörighet med Sverige. Bestämmelserna ger i huvudsak uttryck för utgångspunkten att den som har tillräcklig samhörighet med Sverige bör vara, eller åtminstone ha möjlighet att bli, svensk medborgare. Omvänt gäller att den som inte har sådan samhörighet i regel inte heller bör vara medborgare i landet. Begreppet samhörighet kan förstås på olika sätt. Det bör därför betonas att när det gäller svenskt medborgarskap tar begreppet sikte på konkreta och objektiva faktorer, t.ex. att en person bott i Sverige en längre tid eller att ett barn kan förväntas växa upp här i landet. Förutom samhörighet har även andra begrepp och uttryck använts för att beskriva det förhållande mellan en individ och Sverige som avses, bl.a. anknytning, koppling och tillhörighet (se Lag om svenskt medborgarskap, prop. 1999/2000:147). Samhörighet är emellertid det begrepp som enligt regeringens mening bäst beskriver förhållandet i fråga. Samhörighet är dessutom ett begrepp som förekommer i medborgarskapslagen, se 14 §. Det bör understrykas att frågan om samhörighet, när det gäller svenskt medborgarskap, inte är beroende av en individs subjektiva förhållande till staten eller det omgivande samhället. Det är visserligen ur statens synvinkel önskvärt att alla som lever i Sverige känner att de är delaktiga i samhället och att de hör samman med landet. Detta gäller inte minst medborgarna. Medborgarskapet förenar medborgarna både med staten och med varandra, om inte annat så i en demokratisk gemenskap.

I dagens medborgarskapslagstiftning är framför allt två faktorer av stor betydelse när det gäller frågan om samhörighet och svenskt medborgarskap. Den första av dessa är att ett barn föds med en förälder som är svensk medborgare. Ett barn blir i den situationen i de flesta fall också själv svensk medborgare automatiskt vid födelsen. På grund av föräldrarnas medborgarskap kan barnet ofta förväntas växa upp i Sverige som en del av det svenska samhället, eller åtminstone ha betydande kontakt med landet. Barnet kan därför förutses få en sådan samhörighet med Sverige att han eller hon bör vara svensk medborgare. Att medborgarskapet överförs från förälder till barn ger uttryck för härstamningsprincipen. Denna princip har ett starkt genomslag i medborgarskapslagen och regeringen har uttalat att lagen bygger bl.a. på denna princip (se prop. 1999/2000:147 s. 15 f.).

Den andra faktorn som enligt dagens lagstiftning är av stor betydelse när det gäller frågan om samhörighet är en individs hemvist i Sverige. Beträffande personer som efter födelsen blir svenska medborgare genom anmälan eller efter ansökan är oftast en förutsättning för förvärvet att individen har haft hemvist i landet en längre tid. Hemvistkravet ger framför allt uttryck för tanken att en person för att kunna bli svensk medborgare ska känna till svenska förhållanden och vara en del av det svenska samhället. Individen anses då ha en sådan samhörighet med Sverige att han eller hon som huvudregel ska kunna bli svensk medborgare.

Även i övrigt finns en rad faktorer som i varierande grad kan tala för att individen har samhörighet med Sverige och som är av betydelse i medborgarskapsärenden, t.ex. vid frågan om en individ ska få dispens

från det krav på hemvist som gäller för naturalisation. En omständighet kan vara att sökanden är gift eller sambo med en svensk medborgare. Också att en individ har nära kontakt med släkt och vänner i Sverige anses kunna tala för samhörighet med landet.

I vissa situationer kan finnas skäl att bevilja medborgarskap även när en person endast har en begränsad samhörighet med Sverige. Så kan vara fallet t.ex. när det gäller undvikande av statslöshet. Att statslöshet ska undvikas är en grundprincip för medborgarskapslagen (se prop. 1999/2000:147 s. 15). I andra fall kan det finnas skäl att avslå en ansökan om medborgarskap trots att sökanden i och för sig har tillräcklig samhörighet med Sverige, t.ex. med anledning av de krav på styrkt identitet eller hederligt levnadssätt som gäller för naturalisation.

En portalparagraf som återger medborgarskapets betydelse

Medborgarskapet bör i högre utsträckning vara en symbol för delaktighet och samhörighet med Sverige, som förenar såväl nuvarande som nya svenskar. Som ett led i att stärka medborgarskapets symboliska innebörd bör som anges ovan medborgarskapets betydelse lyftas fram i medborgarskapslagen genom en ny inledande bestämmelse.

Utifrån vad som sagts ovan om medborgarskapets juridiska innebörd föreslår regeringen att det i portalparagrafen inledningsvis ska framgå att det svenska medborgarskapet är ett rättsligt förhållande mellan medborgaren och staten som medför rättigheter och skyldigheter för båda parter. Vidare bör anges att medborgarskapet representerar det formella medlemskapet i det svenska samhället och att det är en grund för folkstyrelsen. *Förvaltningsrätten i Malmö* efterlyser en tydligare beskrivning av vad i portalparagrafen nämnda friheter, rättigheter och skyldigheter innebär. Någon konkretisering av vilka rättigheter och skyldigheter som följer på medborgarskapet anser regeringen inte lämpligt att ange i portalparagrafen, då dessa förekommer i en mängd författningar och till stor del i grundlag.

Som anges ovan återspeglar reglerna om förvärv och upphörande av svenskt medborgarskap i sin helhet grundtanken om ett medborgarskap som utgår från samhörighet. Med andra ord utgör samhörighet med Sverige en röd tråd i dagens regler om förvärv och upphörande av svenskt medborgarskap. För att synliggöra medborgarskapet som en symbol för medborgarnas samhörighet med Sverige bör det i portalparagrafen också anges att medborgarskapet förenar alla medborgare och står för samhörighet med Sverige. Det bör slutligen även framgå att medborgarskapslagen reglerar hur en person blir och upphör att vara svensk medborgare.

6 Medborgarskapsceremonier

Regeringens förslag: Varje kommun ska minst en gång per år anordna ceremonier för nya svenska medborgare för att högtidlighålla deras nya medborgarskap.

Till en medborgarskapsceremoni ska kommunen bjuda in dem som vid tidpunkten för inbjudan är folkbokförda i kommunen och under de senaste 18 månaderna har förvärvat svenskt medborgarskap på annat sätt än vid födelsen och inte tidigare bjudits in till en sådan ceremoni.

Vid medborgarskapsceremonierna ska innehållet i portalparagrafen förmedlas till de närvarande när det gäller medborgarskapets betydelse.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens, men utredningen föreslår en delvis annan lydelse av bestämmelsen.

Remissinstanserna: *Migrationsverket, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Hylte kommun, Karlskrona kommun, Malmö kommun, Älmhults kommun, Örebro kommun, Östersunds kommun, Diskrimineringsbyrån i Uppsala, Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige och Riksförbundet Internationella Föreningen för Invandrarkvinnor* är positiva till förslaget. *Stockholms universitet* anför att det saknas övertygande belegg för att medborgarskaps-ceremonier utgör ett effektivt redskap att stärka individens subjektiva förhållande till staten och samhället. *Förvaltningsrätten i Malmö, Malmö högskola, och Mora kommun* anser att det bör vara staten genom länsstyrelserna, inte kommunerna, som ansvarar för ceremonierna, eftersom det handlar om medlemskap i staten. *Bodens kommun* och *Sveriges Kommuner och Landsting* avstyrker att det ska vara obligatoriskt att anordna ceremonier med hänvisning till att det är ett intrång i det kommunala självstyret. Sveriges Kommuner och Landsting har dock anfört att om medborgarskapsceremonier ska genomföras är kommunerna den naturliga platsen att högtidlighålla dessa.

Skälen för regeringens förslag

Ceremonier i syfte att högtidlighålla det nya medborgarskapet

I Sverige arrangerades de första medborgarskapsceremonierna i början av 1990-talet. I dag anordnar omkring hälften av landets kommuner medborgarskapsceremonier. Förekomsten av särskilda ceremonier för nya medborgare har under senare år ökat i Europa. En medborgarskaps-ceremoni kan syfta till att markera övergången från ett medborgarskap till ett annat. Detta är framför allt relevant i länder som inte tillåter dubbelt medborgarskap. Det kan också finnas en önskan från staten att officiellt välkomna nya medborgare och att högtidligt fira medborgarskapsförvärven. I vissa fall kan staten även ha en önskan om att påverka de nya medborgarnas framtida handlande. Det kan exempelvis ske genom det budskap som förmedlas vid ceremonin i kombination med ett krav på avläggande av en trohetsed eller motsvarande för att medborgarskap ska beviljas.

Enligt regeringens uppfattning är ett mycket viktigt steg i integrationsprocessen att nya svenska medborgare upplever att de är en del av den svenska gemenskapen. Att bli svensk medborgare är en stor händelse i många människors liv. Genom att hålla en ceremoni för att högtidliggöra detta, markeras medborgarskapets tyngd. Ett välkomnande i form av en ceremoni kan även bidra till att stärka de nya medborgarnas känsla av samhörighet med Sverige och att de känner att de betraktas som svenskar och accepteras fullt ut av samhället. Regeringen anser därför att medborgarskapsceremonier bör anordnas för att signalera medborgarskapets tyngd och betydelse. Ceremonierna ska ge uttryck för tanken att det svenska medborgarskapet är ett bevis för att en person är svensk.

Riksförbundet Internationella Föreningen för Invandrarkvinnor anser att det bör vara obligatoriskt för nya medborgare att delta i en medborgarskapsceremoni. *Malmö högskola* har pekat på att medborgarskapsceremonierna syftar till att ge symboliska effekter och genom att betona frivillighet minskar ritualen i trovärdighet. Som anförts ovan bör ceremonierna vara inriktade på att välkomna de nya medborgarna som svenska medborgare och högtidlighålla medborgarskapsförvärvet. Enligt regeringen ligger det i sakens natur att ett välkomnande ska ske på frivillig basis. Regeringen anser därför att deltagande vid ceremonierna bör vara frivilligt och de bör, på samma sätt som de ceremonier många kommuner anordnar i dag, äga rum efter att medborgarskap har förvärvats.

Kommuner som anordnare

Medborgarskapet är ett rättsligt förhållande mellan medborgaren och staten. Det är Migrationsverket och i vissa fall länsstyrelserna som beslutar om medborgarskap. Det kan därför anses naturligt, såsom några av remissinstanserna har påpekat, att en statlig myndighet högtidlighåller medborgarskapsförvärvet och välkomnar de nya svenska medborgarna vid en ceremoni. Det finns dock även andra aspekter som måste beaktas när det gäller frågan om vem som bör anordna ceremonierna.

För att medborgarskapsceremonierna i praktiken ska vara tillgängliga för alla nya medborgare bör ceremonierna hållas på regional eller lokal nivå. Den statliga myndighet på regional nivå som ligger närmast till hands är länsstyrelsen. I dag anordnas ceremonier av ungefär hälften av landets 290 kommuner, men endast av några enstaka länsstyrelser. Det finns således stor erfarenhet av att anordna dessa ceremonier i många av landets kommuner. Kommunerna har dessutom en betydligt större närhet till de nya medborgarna än länsstyrelserna. Detta gäller inte enbart geografiskt utan kommunerna har i regel också en närmare kontakt med de nya medborgarna än vad länsstyrelserna har. Inte heller finns något som tyder på att nya svenska medborgare skulle värdera ett välkomnande av en länsstyrelse högre än ett välkomnande av en kommun. Geografisk närhet till ceremonierna är ytterst betydelsefullt och gör det enklare för nya svenska medborgare att delta. Med beaktande av att kommunerna har bäst möjlighet att tillgodose detta och med hänsyn till vad som i övrigt anförts ovan bedömer regeringen att uppgiften att anordna medborgarskapsceremonier bör ges till kommunerna. Denna uppgift bör vara obligatorisk. Skälen för att ge kommunerna uppgiften är enligt rege-

ringen så starka att de motiverar det intrång i den kommunala självstyrelsen som en sådan skyldighet innebär.

Omfattning och tidpunkt

Medborgarskapsceremonierna bör vara tillgängliga för alla nya svenska medborgare. Samtliga personer som efter födelsen förvärvat svenskt medborgarskap – oavsett om det sker genom naturalisation eller på annat sätt – bör alltså inbjudas att delta vid en ceremoni. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* anser att i de fall medborgarskapsceremonier ska hållas även för de som har återförvärvat svenskt medborgarskap bör ingen åtskillnad göras mellan de som är bosatta i Sverige respektive utomlands. Regeringen finner inte skäl att generellt undanta de som återfår svenskt medborgarskap från ceremonierna. Mot bakgrund av att det är kommunerna som anordnar ceremonierna för de nya svenska medborgare som är folkbokförda i kommunen bedömer regeringen att det är lämpligt att endast de som bor i Sverige omfattas av kommunernas skyldighet att bjuda in till ceremoni.

Som framgår ovan är medborgarskapsceremonierna avsedda att innebära ett högtidlighållande av medborgarskapsförvärvet. Det är därför viktigt att det inte går alltför lång tid mellan medborgarskapsförvärvet och ceremonin. Regeringen delar utredningens bedömning att ceremonier bör anordnas minst en gång per år. Till dessa ceremonier bör bjudas in alla personer som vid tidpunkten för inbjudan är folkbokförda i kommunen och som under de senaste 18 månaderna förvärvat svenskt medborgarskap på annat sätt än vid födelsen. På så sätt minskar risken att exempelvis personer som beviljas medborgarskap eller flyttar till kommunen precis innan en årlig ceremoni äger rum, går miste om en inbjudan. Dessa personer kan naturligtvis själva vända sig till sin kommun med sin önskan att delta. De personer som tidigare har erbjudits att närvara vid en medborgarskapsceremoni bör inte behöva bjudas in igen.

De flesta kommunerna har hittills valt att anordna sina medborgarskapsceremonier på nationaldagen, antingen separat eller som en del av nationaldagsfirandet. Regeringen anser att det saknas skäl att i detalj reglera när ceremonierna ska äga rum. Genom att tidpunkten för ceremonierna inte detaljregleras får kommunerna också en möjlighet att dela upp ceremonin på flera dagar, om det bedöms vara lämpligt.

Innehåll

Örnsköldsviks kommun har anfört att det är viktigt att ceremonierna är lika oavsett var i landet dessa hålls. Enligt regeringen är emellertid det väsentliga att ceremonierna förmedlar samma grundläggande budskap. Regeringen har i avsnitt 5 föreslagit att lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap ska inledas med en portalparagraf som ger uttryck för medborgarskapets betydelse. Kommunerna bör vid ceremonierna anknyta till innehållet i bestämmelsen. Om budskapet förmedlas genom att den föreslagna portalparagrafen läses upp eller om innebörden av den bestämmelsen utvecklas närmare i ett tal eller motsvarande bör kommunerna själva få avgöra. Kommunerna bör i övrigt få frihet att själva bestämma ceremoniernas innehåll och anpassa ceremonierna efter i kommunerna skiftande förutsättningar och förhållanden.

Övrigt

En företeelse som förekommer vid vissa ceremonier, även i Sverige, är att det överlämnas någon form av diplom eller minnesbevis till de nya medborgarna. När det gäller denna typ av dokument bör framhållas att den som beviljas svenskt medborgarskap genom anmälan eller naturalisation får ett formellt bevis om detta från Migrationsverket eller länsstyrelsen, i samband med att beslutet om medborgarskap meddelas, enligt 10 § medborgarskapsförordningen (2001:218). Eftersom deltagande vid de svenska ceremonierna föreslås vara frivilligt och sakna juridisk betydelse, anser regeringen att distributionen av formella medborgarskapsbevis även framöver bör hanteras av Migrationsverket eller länsstyrelsen. Att Migrationsverket eller länsstyrelsen utfärdar ett medborgarskapsbevis i samband med beslutet om medborgarskap hindrar naturligtvis inte att det även vid en frivillig medborgarskapsceremoni överlämnas någon form av skriftligt minnesbevis. Det är dock viktigt att sådana dokument inte ger intryck av att vara annat än ett minnesbevis från ceremonin.

7 Medborgarskap för barn och unga

7.1 Mödrar och fäder likställs vid överföring av svenskt medborgarskap

Regeringens förslag: Ett barn ska förvärva svenskt medborgarskap vid födelsen om en förälder till barnet är svensk medborgare eller om en avliden förälder till barnet var svensk medborgare vid sin död.

Bestämmelsen om att ett barn vars far, men inte mor, är svensk medborgare ska förvärva svenskt medborgarskap genom att fadern ingår äktenskap med modern ska upphävas (legitimation).

Vidare ska bestämmelsen som ger ett barn som fötts utomlands och vars far, men inte mor, är svensk medborgare, möjlighet att genom anmälan förvärva svenskt medborgarskap upphävas.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks av ett flertal remissinstanser, däribland *Migrationsverket*, *Barnombudsmannen*, *Länsstyrelsen i Östergötlands län*, *Malmö kommun*, *Älmhults kommun*, *Sveriges Kommuner och Landsting* och *Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige*. Ingen av remissinstanserna avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Förvärv av svenskt medborgarskap vid födelsen för barn med en förälder som är svensk medborgare

Reglerna om förvärv och upphörande av svenskt medborgarskap återspeglar som helhet grundtanken om ett medborgarskap som utgår från samhörighet med Sverige. Denna grundtanke gör sig i hög grad gällande

beträffande barns förvärv av medborgarskap. Ett barn med en förälder som är svensk medborgare kan ofta förväntas växa upp i Sverige som en del av det svenska samhället, eller åtminstone ha betydande kontakt med landet. Barnet kan därför förutses få en sådan samhörighet med Sverige att han eller hon bör vara svensk medborgare. Enligt dagens regler är inte kvinnor och män likställda när det gäller att föra över svenskt medborgarskap till sitt barn. Enligt 1 § lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap blir ett barn, vars mor är svensk medborgare vid barnets födelse, alltid svensk medborgare vid födelsen. I den situationen att fadern, men inte modern, är svensk medborgare, blir barnet svensk medborgare vid födelsen endast om barnet föds i Sverige eller om modern och fadern är gifta med varandra. Det krävs inte något beslut för att barnet ska förvärva svenskt medborgarskap. Om förutsättningarna för förvärv är uppfyllda blir barnet automatiskt svensk medborgare. I samband med att ett barn ska registreras i folkbokföringen bedömer Skatteverket om barnet har förvärvat svenskt medborgarskap enligt bestämmelsen.

Det finns enligt 5 § medborgarskapslagen en möjlighet för fadern att efter barnets födelse anmäla till Migrationsverket att barnet ska bli svensk medborgare. Bestämmelsen anger att ett barn, som har fötts utomlands och som inte har förvärvat svenskt medborgarskap vid födelsen eller enligt 4 §, men vars far sedan barnets födelse är svensk medborgare, förvärvar svenskt medborgarskap genom att fadern anmäler önskemål om det innan barnet har fyllt 18 år. Det som ovan sagts om en far gäller även den som är förälder enligt 1 kap. 9 § föräldraskapen. Bestämmelsen reglerar föräldraskap för barn som kommer till genom assisterad befruktning i äktenskap, registrerade partnerskap eller samboförhållanden mellan två kvinnor. Enligt 4 § medborgarskapslagen förvärvar ett barn i vissa fall svenskt medborgarskap genom föräldrarnas äktenskap, se nedan.

Utredningen har föreslagit att svenskt medborgarskap alltid ska föras över från förälder till barn oavsett föräldrarnas kön och andra omständigheter. Regeringen gör följande överväganden.

Europadomstolens dom i målet *Genovese mot Malta* (reg. 53124/09) är av intresse i sammanhanget. Europadomstolen fann i domen att Malta hade brutit mot diskrimineringsförbudet i Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), artikel 14, i kombination med artikel 8 om rätten till privatliv, genom att ett barn som fötts utanför äktenskapet hade sämre möjligheter att få maltesiskt medborgarskap än andra barn i det fall endast barnets far var medborgare i Malta. Även Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen, SÖ 1990:20) bör beaktas i sammanhanget. Enligt artikel 7 i konventionen ska ett barn från födelsen bl.a. ha rätt att förvärva ett medborgarskap. I artikeln betonas särskilt betydelsen av att säkerställa denna rättighet i de fall då barnet annars skulle vara statslös.

Ett barn som inte blivit svensk medborgare vid födelsen riskerar att bli statslös. Det är endast barnets far som kan göra en anmälan om svenskt medborgarskap enligt 5 §. Om en far inte kan eller vill medverka till att barnet blir svensk medborgare, och barnet inte kan få ett annat medborgarskap, förblir barnet statslös. Om barnet däremot skulle förvärva

svenskt medborgarskap vid födelsen undviks risken att barnet blir statslöst.

Det ska också framhållas att en ordning med en anmälan som förutsättning för förvärv av svenskt medborgarskap medför att barnet kan ha sämre möjligheter att förvärva båda föräldrarnas medborgarskap, eller dubbelt medborgarskap över huvud taget, än vid ett automatiskt förvärv. Detta beror på att medborgarskapsförvärv genom anmälan av många stater ses som frivilligt. Stater som försöker undvika dubbelt medborgarskap har i regel bestämmelser om förlust av statens medborgarskap vid ett frivilligt förvärv av ett annat medborgarskap, medan dubbelt medborgarskap genom automatiskt förvärv, t.ex. på grund av födelse, accepteras. Detta kan innebära att ett barn som är fött utomlands med föräldrar som inte är gifta med varandra inte kan bli svensk medborgare genom anmälan utan att förlora ett utländskt medborgarskap. Ett barn som är fött inom äktenskapet kan däremot få både faderns svenska medborgarskap och ha kvar ett utländskt medborgarskap.

Regeringen anser att det generellt finns starka skäl för att svenskt medborgarskap alltid ska överföras från förälder till barn. Det bör med andra ord finnas tungt vägande skäl för att det ska vara motiverat att göra skillnad på föräldrars möjligheter att till sitt barn föra över svenskt medborgarskap. Många får i dag barn utan att vara gifta med varandra. Om föräldrarna är gifta med varandra eller inte bör inte ha någon betydelse när det gäller deras möjligheter att föra över sitt svenska medborgarskap till barnet. I sammanhanget bör även regeln om preskription i 14 § beaktas. Enligt bestämmelsen förlorar en person, som är född utomlands, aldrig haft hemvist i Sverige och inte heller varit här under förhållanden som tyder på samhörighet med landet, som huvudregel sitt svenska medborgarskap när han eller hon fyller 22 år. Mot bakgrund av ovanstående bör enligt regeringens mening en förälder med svenskt medborgarskap alltid föra över medborgarskapet till sitt barn. Regeringen föreslår därför att ett barn alltid ska förvärva svenskt medborgarskap vid födelsen, om en förälder till barnet är svensk medborgare. Detsamma föreslås gälla om en avlidet förälder till barnet var svensk medborgare vid sin död. Detta bör även gälla barn till en förälder enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken.

Bestämmelsen i 5 §, som ger möjlighet för en far att efter barnets födelse anmäla till Migrationsverket att barnet ska bli svensk medborgare, kommer därmed inte att fylla någon funktion. Regeringen föreslår därför att bestämmelsen upphävs.

Betydelsen av föräldrarnas äktenskap

Enligt 4 § gäller i dag att om en man med svenskt medborgarskap ingår äktenskap med en kvinna som inte är svensk medborgare, blir ett barn till makarna, som har fötts före äktenskapet och som inte har förvärvat svenskt medborgarskap vid födelsen, svensk medborgare om barnet är ogift och inte har fyllt 18 år. Huvudsyftet med denna bestämmelse får anses vara att möjliggöra ett automatiskt förvärv av medborgarskap för ett barn till en far med svenskt medborgarskap, i det fall barnet inte blev svensk medborgare vid födelsen till följd av att fadern vid barnets födelse inte var gift med modern och att barnet fötts utomlands.

Enligt regeringens förslag ovan kommer ett barn som har en förälder med svenskt medborgarskap alltid att bli svensk medborgare vid födelsen. Därigenom uppfylls det som får anses vara det huvudsakliga syftet med 4 §. Detta talar för att 4 § bör upphävas. Regeringen gör i detta sammanhang ytterligare överväganden. Ett begränsat antal barn som i dag omfattas av 4 § kommer inte att få svenskt medborgarskap vid födelsen även med beaktande av regeringens förslag ovan. Det gäller barn vars föräldrar inte är svenska medborgare vid barnets födelse, om barnets far efter barnets födelse förvärvat svenskt medborgarskap utan att barnet gör det, och sedan gifter sig med modern innan barnet har fyllt 18 år. Regeringen bedömer att det torde handla om ett mycket litet antal barn. Dessa barn har möjlighet att förvärva medborgarskap genom anmälan eller genom självständig naturalisation. I avsnitt 7.2 och 7.3 föreslår regeringen dessutom att de nämnda möjligheterna till medborgarskapsförvärv genom anmälan ska utökas. För ett upphävande av 4 § talar vidare det faktum att det, med hänsyn till att barn bör ha lika rätt till medborgarskap oberoende av föräldrarnas äktenskap, framstår som främmande att ett barn ska förvärva svenskt medborgarskap enbart på grund av att fadern gifter sig med modern. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att 4 § ska upphävas. Ett barn vars far är svensk medborgare, men som inte själv har svenskt medborgarskap, föreslås alltså inte längre förvärva svenskt medborgarskap genom att barnets far ingår äktenskap med barnets mor.

7.2 Förlängd tidsperiod för anmälan om svenskt medborgarskap för statslösa barn

Regeringens förslag: Möjligheten till förvärv av svenskt medborgarskap genom anmälan för ett barn som har fötts i Sverige och sedan födelsen är statslöst samt har permanent uppehållstillstånd och hemvist här i landet, ska gälla till dess att barnet har fyllt 18 år.

Ett ogift barn som har hemvist i landet och inte har fyllt 18 år ska förvärva svenskt medborgarskap när vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna blir medborgare enligt detta anmälningsförfarande. Detsamma ska gälla när en av vårdnadshavarna blir svensk medborgare enligt detta anmälningsförfarande och den andra vårdnadshavaren redan är svensk medborgare.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks av bl.a. *Barnombudsmannen, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Karlskrona kommun, Malmö kommun, Älmhults kommun, Örebro kommun, Örnsköldsviks kommun, Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige och Riksförbundet Internationella Föreningen för Invandrarkvinnor*. Ingen av remissinstanserna avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 6 § medborgarskapslagen kan barn som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa samt har hemvist och permanent uppehållstillstånd här i landet, genom anmälan förvärva svenskt medborgarskap. Anmälan ska göras innan barnet har

fyllt fem år. Statslösa barn födda utomlands kan i vissa fall förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan enligt 7 § medborgarskapslagen, se avsnitt 7.3.

Det är enligt regeringens uppfattning angeläget att underlätta för barn som föds i Sverige, och som inte förvärvar något medborgarskap vid födelsen, att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan. Ett sätt att underlätta förvärv genom anmälan är att förlänga den tid under vilken anmälan kan ske. Regeringen föreslår därför att anmälan enligt 6 § ska kunna ske till dess att barnet har fyllt 18 år.

Enligt 10 § förvärvas svenskt medborgarskap av barn till den som blir svensk medborgare enligt 5, 7, 8 eller 9 § om barnet är ogift, har hemvist här i landet och inte har fyllt 18 år. Som ytterligare förutsättning gäller att den förälder som förvärvar svenskt medborgarskap ska ha ensam vårdnad om barnet eller ha gemensam vårdnad med den andre föräldern och denne är svensk medborgare. Barnet blir, under samma omständigheter i övrigt, också svensk medborgare om barnets båda föräldrar samtidigt förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan och barnet står under föräldrarnas gemensamma vårdnad. Om anmälan enligt 6 § kan ske till dess att den anmälan gäller har fyllt 18 år, är det möjligt att personen i fråga själv har fått barn. Regeringen föreslår därför att, under de förutsättningar som i övrigt gäller enligt 10 §, svenskt medborgarskap ska kunna förväras även av barn till föräldrar som förvärvar medborgarskap enligt 6 §.

7.3 Kortare hemvisttid vid anmälan om svenskt medborgarskap för vissa barn med hemvist i Sverige

Regeringens förslag: Ett barn ska kunna förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan om barnet har permanent uppehållstillstånd i Sverige och hemvist här i landet sedan tre år eller, om barnet är statslöst, två år.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Länsstyrelsen i Stockholms län, Bodens kommun, Karlskrona kommun, Älmhults kommun, Örebro kommun, Örnsköldsviks kommun, Sveriges Kommuner och Landsting, Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige och Riksförbundet Internationella Föreningen för Invandrarkvinnor* tillstyrker förslaget. *Barnombudsmannen* ställer sig positiv till att förkorta hemvisttiden, men menar att tiden bör vara ännu kortare, för att Sverige fullt ut ska tillgodose barnets rätt till medborgarskap enligt FN:s barnkonvention. *Sveriges advokatsamfund* anför att det är en positiv utveckling att barns möjligheter till medborgarskap stärks. *Rädda Barnen* anför att tiden då ett barn ska ha haft hemvist i Sverige för att anmälan om medborgarskap ska få göras, bör kortas ner ytterligare, i synnerhet när det gäller statslösa barn. *UNHCR* välkomnar förslaget som innebär mer generösa regler än Europeiska konventionen om medborgarskap när det gäller statslösa.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 7 § medborgarskapslagen förvärvar ett barn som har permanent uppehållstillstånd i Sverige svenskt medborgarskap genom anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet har hemvist här i landet sedan fem år eller, om barnet är statslöst, tre år. Utredningen har föreslagit att hemvisttiden ska förkortas. Regeringen gör följande överväganden. Som huvudregel är hemvistkravet för medborgarskapsförvärv genom anmälan enligt paragrafen detsamma som för naturalisering av vuxna. Barn som växer upp i Sverige kan dock i allmänhet efter en kortare tid än fem år förväntas ha en sådan samhörighet med landet att de bör kunna bli svenska medborgare. Detta gäller särskilt barn som är födda i Sverige eller som har bott här sedan låg ålder. Regeringen bedömer att medborgarskapslagen, utifrån grundtanken om ett medborgarskap som utgår från samhörighet, inte är tillräckligt inkluderande i förhållande till dessa barn. Ett sänkt krav på hemvisttid för anmälan enligt 7 § skulle innebära att den samhörighet med Sverige som dessa barn kan förväntas ha betonas. Regeringen anser därför att den hemvisttid som krävs för förvärv av svenskt medborgarskap genom anmälan enligt 7 § bör kortas ner. En hemvisttid om tre år framstår som en lämplig huvudregel. Mot bakgrund av det på medborgarskapsområdet övergripande målet att undvika statslöshet, bör hemvistkravet sättas något lägre beträffande barn som inte förvärvar något medborgarskap vid födelsen. Två års hemvist framstår som lämpligt i dessa situationer. Regeringen föreslår därför att kravet på hemvisttid i 7 § sänks till tre respektive två år.

För förvärv av svenskt medborgarskap enligt bestämmelsen krävs att barnet har permanent uppehållstillstånd. För EES-medborgare och vissa familjemedlemmar till dessa, likställs permanent uppehållsrätt med ett permanent uppehållstillstånd vid tillämpningen av medborgarskapslagen. Dessa krav gäller dock inte för nordiska medborgare. För att EES-medborgare och deras anhöriga inte ska missgynnas i förhållande till andra utlänningar vad gäller möjligheten att förvärva svenskt medborgarskap föreslår regeringen i avsnitt 8.1 att uppehållsrätt likställs med permanent uppehållstillstånd vid tillämpningen av medborgarskapslagen.

7.4 Förlängd tidsperiod för anmälan om svenskt medborgarskap för unga vuxna

Regeringens förslag: Nuvarande möjlighet för en utlänning som har fyllt 18 år samt har permanent uppehållstillstånd och hemvist här i landet sedan viss ålder att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan ska gälla till dess han eller hon har fyllt 21 år.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Länsstyrelsen i Östergötlands län, Bodens kommun, Karlskrona kommun, Malmö kommun, Älmhults kommun, Örebro kommun, Örnsköldsviks kommun, Sveriges Kommuner och Landsting, Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige och Riksförbundet Internationella Föreningen för Invandrarkvinnor tillstyrker förslaget. UNHCR välkomnar förslaget, men påpekar att kravet på permanent

uppehållstillstånd inte är förenligt med 1961 års FN-konvention om undvikande av statslöshet. Ingen av remissinstanserna avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1961 års FN-konvention om begränsning av statslöshet (SÖ 1969:12), som Sverige har tillträtt, ska en stat bevilja medborgarskap till en person som är född på statens territorium om personen annars skulle bli statslös. Medborgarskapet ska beviljas antingen automatiskt eller efter ansökan (application). En stat som väljer ett ansökningsförfarande får begränsa förvärvet av medborgarskap till statslösa som uppfyller vissa krav. Artikel 1.2 i konventionen innehåller en uttömmande lista över vilka villkor för förvärv av medborgarskap som en konventionsstat får ställa i detta fall. En ansökan som uppfyller villkoren får inte avslås. I svensk rätt motsvarar kravet således snarare en anmälan än ansökan (naturalisation). Naturalisation innebär en diskretionär prövning, vilket alltså inte är tillåtet i detta fall. Enligt artikel 1.2 i konventionen är det bl.a. tillåtet att kräva att den statslösa personen ska ha varit stadigvarande bosatt i staten i fråga under en period som inte överstiger fem år omedelbart före anmälan eller tio år sammanlagt. Andra tillåtna krav är att personen alltid ska ha varit statslös och att han eller hon inte förklarats skyldig till brott mot statens säkerhet eller dömts till frihetsberövande påföljd i fem år eller längre. Möjligheten till anmälan ska enligt konventionen finnas under en period som inte får börja senare än vid 18 års ålder och inte upphöra tidigare än vid en ålder av 21 år.

Enligt regeringen bör i sammanhanget framhållas följande. När det gäller beviljande av medborgarskap till statslösa går Sverige i flera avseenden redan nu avsevärt längre än vad som krävs enligt konventionen. Med regeringens övriga förslag kommer möjligheterna för statslösa personer att erhålla svenskt medborgarskap att stärkas ytterligare. För att Sverige ska uppfylla kraven i konventionen, måste emellertid perioden inom vilken en statslös person som är född i Sverige kan förvärva medborgarskap genom anmälan förlängas till dess han eller hon har fyllt 21 år. Regeringen föreslår därför att tidsperioden i 8 § utvidgas på angivet sätt.

UNHCR har anfört att kravet på permanent uppehållstillstånd inte är förenligt med 1961 års FN-konvention om undvikande av statslöshet, där man talar om stadigvarande bosättning (habitual residence). UNHCR har med andra ord gjort gällande att det enligt konventionen inte skulle vara tillåtet att kräva att den statslöses bosättning i landet ska ha varit laglig, eftersom uppehållstillstånd eller laglig hemvist inte uttryckligen omnämns bland de villkor som staten enligt artikel 1.2 i konventionen tillåts ställa upp.

Regeringen gör i sammanhanget följande överväganden. Det finns starka principiella skäl till varför en laglig vistelse som huvudregel utgör en grundläggande förutsättning för förvärv av svenskt medborgarskap. Ett undantag i detta hänseende måste anses förutsätta en klar internationell förpliktelse eller andra mycket tungt vägande skäl. Regeringen finner i likhet med utredningen att en samlad bedömning av bl.a. konventionens ordalydelse och förståelsen av begreppet stadigvarande bosatt (habitually resided) inte ger anledning att ändra medborgarskapslagen i detta hänseende.

8 Övriga behov av förändringar av 2001 års medborgarskapslag

8.1 Uppehållsrätt likställs med permanent uppehållstillstånd

Regeringens förslag: I fråga om medborgare i länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), och i fråga om vissa familjemedlemmar till dessa medborgare, ska vid tillämpningen av lagen om svenskt medborgarskap uppehållsrätt likställas med ett permanent uppehållstillstånd. Detta ska dock inte gälla medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Migrationsverket* och *Bodens kommun* tillstyrker förslaget. *Förvaltningsrätten i Malmö* anser att det kan medföra tillämpningssvårigheter att ta bort kravet på permanent uppehållsrätt. Ingen av remissinstanserna avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: För förvärv av svenskt medborgarskap genom anmälan enligt 6, 7, 8 eller 9 § eller naturalisation enligt 11 § lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap krävs att sökanden har permanent uppehållstillstånd i Sverige. Vissa sökande undantas emellertid från kravet på permanent uppehållstillstånd. I 20 § första stycket anges att vad som i medborgarskapslagen föreskrivs om krav på permanent uppehållstillstånd inte gäller för den som är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge. Bakgrunden till regeln är att nordiska medborgare över huvud taget inte behöver ha uppehållstillstånd för att vistas i Sverige (se Genomförande av EG-direktiven om unionsmedborgares rörlighet inom EU och om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning, prop. 2005/06:77 s. 127). I andra stycket stadgas att i fråga om medborgare i övriga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), och sådana familjemedlemmar som avses i 3 a kap. 2 § utlänningslagen (2005:716), ska vid tillämpningen av medborgarskapslagen permanent uppehållsrätt likställas med ett permanent uppehållstillstånd. Enligt 3 a kap. 2 § utlänningslagen avses med familjemedlem till EES-medborgare bl.a. en utlänning som följer med eller i Sverige ansluter sig till en EES-medborgare och som är make eller sambo till EES-medborgaren eller en släkting till EES-medborgaren i rakt ned- eller uppstigande led, om släktingen är beroende av henne eller honom för sin försörjning. Fortsättningsvis används endast benämningen familjemedlemmar för dessa personer.

Den nuvarande lydelsen av 20 § andra stycket medborgarskapslagen infördes till följd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 (rörlighetsdirektivet). Direktivet innehåller bestämmelser om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig i medlemsstater där de inte själva är medborgare. I och med att rörlighetsdirektivet införlivats med EES-avtalet gäller motsvarande för medborgare i de länder inom EES som inte är EU-medlemsstater, och för familjemedlemmar till dessa medborgare.

Med begreppet uppehållsrätt avses enligt 3 a kap. 1 § utlänningslagen en rätt för EES-medborgare och deras familjemedlemmar att, under vissa förutsättningar, vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd. En EES-medborgare har uppehållsrätt bl.a. om han eller hon är arbetstagare eller egen företagare i Sverige, eller har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning. Familjemedlemmar till en EES-medborgare med uppehållsrätt har i många fall också uppehållsrätt.

Upphållsrätten finns så länge villkoren för denna är uppfyllda. En EES-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år har permanent uppehållsrätt. Detsamma gäller familjemedlemmar som inte själva är EES-medborgare och som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år med den person från vilken de härleder sin uppehållsrätt. Permanent uppehållsrätt innebär en rätt för EES-medborgare eller familjemedlemmar att vistas i Sverige utan att några särskilda villkor längre gäller. I vissa fall finns möjlighet till förtida permanent uppehållsrätt. Den permanenta uppehållsrätten kan endast upphöra om individen har vistats utanför Sverige i mer än två på varandra följande år.

Något hinder finns inte för EES-medborgare och deras familjemedlemmar att ansöka om uppehållstillstånd men deras vistelse i Sverige grundar sig numera många gånger inte på att de har ansökt och fått uppehållstillstånd utan på att de har uppehållsrätt. I praktiken innebär detta att EES-medborgare och deras familjemedlemmar många gånger inte uppfyller de för medborgarskapsförvärv uppställda kraven på permanent uppehållstillstånd förrän de fått permanent uppehållsrätt, dvs. efter fem års vistelse i Sverige. I de flesta situationer saknar detta betydelse för vilken tid i Sverige som krävs för att EES-medborgare och familjemedlemmar ska kunna förvärva svenskt medborgarskap. Medborgarskapsförvärv blir oftast ändå inte aktuellt förrän efter fem års vistelse i Sverige. Exempelvis krävs som huvudregel för naturalisation att sökanden haft hemvist i Sverige i fem år. Det finns dock situationer då EES-medborgare eller familjemedlemmar skulle kunna förvärva svenskt medborgarskap tidigare än efter fem år i landet, men förhindras att göra det på grund av att de inte haft skäl att ansöka om uppehållstillstånd och att de ännu inte har permanent uppehållsrätt. Så kan bl.a. vara fallet om sökanden är gift eller sambo med en svensk medborgare och därför har möjlighet att få dispens från hemvistkravet och därmed kan naturaliseras efter en kortare hemvisttid än fem år, enligt 12 § medborgarskapslagen. Regeringen har dessutom i avsnitt 7.3 föreslagit att 7 § ska ändras så att vissa barn ska kunna bli medborgare genom anmälan efter tre års hemvist.

Regeringen gör följande överväganden. Det framstår som otillfredsställande att någon som utnyttjat den på unionsrätten grundade rättigheten att vistas i Sverige utan uppehållstillstånd i praktiken till följd av detta hamnar i ett sämre läge när det gäller medborgarskapsförvärv än om han eller hon i stället hade ansökt om uppehållstillstånd. Detta gäller särskilt i förhållande till barn som växer upp i Sverige och som skulle haft möjlighet till medborgarskap efter kortare tid än fem år. Med hänsyn till dessa förhållanden är det angeläget att möjliggöra för EES-medborgare och deras familjemedlemmar att förvärva svenskt medborgar-

skap även innan de kan få permanent uppehållsrätt. Ett lämpligt sätt att åstadkomma det är att likställa uppehållsrätt med ett permanent uppehållstillstånd vid tillämpningen av medborgarskapslagen. Detta innebär alltså att dessa personer i vissa fall kan få medborgarskap redan innan de, genom permanent uppehållsrätt, fått en obegränsad rätt till bosättning i landet.

Förvaltningsrätten i Malmö anser att det kan medföra tillämpningssvårigheter att ta bort kravet på permanent uppehållsrätt. Förvaltningsrätten pekar på att olika myndigheter redan i dag gör skiftande bedömningar av huruvida en person har uppehållsrätt i Sverige. Förvaltningsrätten anser emellertid att det är mycket positivt att även EES-medborgare med uppehållsrätt, men som inte har permanent uppehållstillstånd, kan komma i åtnjutande av de undantag från hemvistkravet som ställs upp i 12 § första stycket 2. Precis som förvaltningsrätten påpekar förekommer det att olika myndigheter gör olika bedömning i fråga om uppehållsrätt, framför allt för att denna kan föreligga vid en viss tidpunkt för att kort därefter ha upphört. Som framgått av redovisningen ovan har en person uppehållsrätt endast så länge villkoren för uppehållsrätten är uppfyllda. Den omständigheten att en person har uppehållsrätt vid ett visst tillfälle garanterar alltså inte att han eller hon också haft det vid en annan tidpunkt. I det sammanhanget bör dock framhållas att regeringens förslag i denna del inte innebär någon förändring av övriga krav för medborgarskapsförvärv, t.ex. när det gäller hemvist. För att uppfylla hemvistkravet måste sökandens vistelse i Sverige bl.a. ha varit laglig under hemvisttiden.

Regeringen anser mot denna bakgrund att uppehållsrätt ska likställas med ett permanent uppehållstillstånd vid tillämpningen av medborgarskapslagen. Regeringen föreslår därför att 20 § andra stycket ändras på så sätt att, när det gäller de EES-medborgare och familjemedlemmar som avses i bestämmelsen, uppehållsrätt likställs med ett permanent uppehållstillstånd vid tillämpningen av medborgarskapslagen.

8.2 Förbättrad möjlighet att återfå svenskt medborgarskap

Regeringens förslag: Den som förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 1950 års lag om svenskt medborgarskap, till följd av ett förbud mot dubbelt medborgarskap, ska återfå detta genom anmälan.

Om den som anmälan avser står under någon annans vårdnad vid tidpunkten för anmälan, ska denna i stället göras av den eller dem som är vårdnadshavare. Om anmälan avser ett barn som har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, ska det för förvärv av svenskt medborgarskap krävas att barnet samtycker till det. Sådant samtycke ska dock inte behövas om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

Anmälningar enligt bestämmelsen ska prövas av Migrationsverket.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår, till skillnad från regeringen, att länsstyrelserna ska pröva ärenden som avser medborgare i något av de nordiska länderna, medan Migrationsverket ska pröva övriga ärenden enligt bestämmelsen. Vidare föreslår utredningen en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser tillstyrker förslaget, däribland *Migrationsverket* och *Svenskar i världen*. Ingen av remissinstanserna avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: 1950 års medborgarskapslag byggde på principen att dubbelt medborgarskap skulle undvikas. Enligt 7 § nämnda lag förlorade de svenska medborgare som förvärvade utländskt medborgarskap sitt svenska medborgarskap. Detta gällde dels vid förvärv av utländskt medborgarskap efter ansökan eller uttryckligt samtycke, dels genom att personen inträdde i allmän tjänst i annan stat. Sedan 1 juli 2001 tilläts dubbelt medborgarskap fullt ut. Att en svensk medborgare söker och förvärvar ett annat medborgarskap innebär alltså inte längre att det svenska medborgarskapet förloras.

Genom en övergångsbestämmelse i den nu gällande medborgarskapslagen gavs personer som förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 7 § i 1950 års medborgarskapslag, men som skulle ha haft det kvar om nuvarande medborgarskapslag hade gällt vid tidpunkten för förlusten, en möjlighet att genom anmälan återfå det svenska medborgarskapet. Denna möjlighet var dock tidsbegränsad och förutsatte att anmälan gjordes senast den 30 juni 2003. Under den givna tidsfristen gjorde sammanlagt 5 575 personer anmälningar om återfående av medborgarskap enligt övergångsbestämmelsen. Över hälften av dessa anmälningar gjordes 2003, dvs. under det sista halvåret som övergångsbestämmelsen var tillämplig. Efter att denna tidsbegränsade möjlighet upphörde har det anförts dels att den tidsfrist under vilken medborgarskap kunde återfås var alltför kort, dels att information om möjligheten inte nådde alla berörda.

En person som tidigare förlorat eller befriats från sitt svenska medborgarskap kan återfå det genom anmälan enligt 9 § medborgarskapslagen. En förutsättning för att bestämmelsen ska vara tillämplig är bl.a. att anmälaren haft hemvist här i landet sedan två år. Det finns även möjlighet för en person som tidigare varit svensk medborgare att på nytt förvärva svenskt medborgarskap genom naturalisation enligt 11 §. Som huvudregel krävs för naturalisation bl.a. att sökanden haft hemvist här i landet sedan fem år. Vid ett naturalisationsförfarande kan tidigare svenska medborgare, enligt 12 § första stycket, få dispens från de krav som gäller vid ansökan om svenskt medborgarskap. Enligt praxis kan en tidigare svensk medborgare som har varit bosatt i Sverige intill vuxen ålder återfå sitt svenska medborgarskap genom naturalisation omedelbart eller kort tid efter återkomsten till Sverige. Även tidigare svenska medborgare som bara haft hemvist här i landet under en kort tid som barn, eller som aldrig tidigare haft hemvist i Sverige, kan medges viss dispens från hemvistkravet. För medborgare i Danmark, Finland, Island och Norge finns dessutom en möjlighet enligt 19 § att genom anmälan få tillbaka ett svenskt medborgarskap som tidigare förlorats, om personen har tagit hemvist här i landet och sedan förlusten av det svenska medborgarskapet oavbrutet varit medborgare i någon av de nämnda staterna.

Det bör enligt regeringen ges möjlighet för de personer som förlorade sitt svenska medborgarskap på grund av förbudet mot dubbelt medborgarskap att återfå svenskt medborgarskap. Som framgår ovan finns i dag möjligheter för tidigare svenska medborgare att på nytt förvärva svenskt medborgarskap efter endast en kortare tids hemvist i Sverige. Dessa möjligheter att bli svensk medborgare förutsätter dock i princip att personen har hemvist här i landet. De personer som förlorade sitt svenska medborgarskap enligt 1950 års medborgarskapslag, när de blev medborgare i ett annat land, har inte alltid hemvist i Sverige. För att de ska ges en reell ny möjlighet att återfå svenskt medborgarskap krävs en bestämmelse som möjliggör att man kan återfå svenskt medborgarskap utan att man har hemvist i Sverige. Det är alltså fråga om att skapa en möjlighet att återfå svenskt medborgarskap för de personer som inte skulle ha förlorat sitt svenska medborgarskap om nuvarande regler hade gällt när de blev medborgare i en annan stat. Regeringen föreslår därför att de som förlorat svenskt medborgarskap, enligt 7 § i 1950 års upphävda lag om svenskt medborgarskap, ska ges möjlighet att återfå detta. Det saknas enligt regeringens mening tungt vägande skäl att tidsbegränsa möjligheten för dessa personer att återfå svenskt medborgarskap. Möjligheten att återfå svenskt medborgarskap bör därför gälla utan begränsning i tiden. Medborgarskapet bör kunna återfås genom anmälan. Bestämmelsen bör införas genom en ändring av punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap.

Enligt 7 § i 1950 års medborgarskapslag förlorades svenskt medborgarskap även av ett ogift barn under 18 år, om barnets vårdnadshavare förvärvat utländskt medborgarskap på något av ovan nämnda sätt och därmed förlorade sitt svenska medborgarskap. Som ytterligare förutsättning gällde att barnet förvärvat samma utländska medborgarskap som biperson till vårdnadshavaren. Före den 1 juli 1979 förlorade ett ogift barn under 18 år även svenskt medborgarskap om barnet blev utländsk medborgare genom att föräldrarna ingick äktenskap med varandra. Om ett sådant barn hade hemvist i Sverige förlorades dock medborgarskapet endast om barnet flyttade utomlands innan han eller hon fyllt 18 år och då hade utländskt medborgarskap.

I punkt 4 i de ovan nämnda övergångsbestämmelserna, som inte längre kan tillämpas, gällde att anmälan för en person som står under annans vårdnad skulle göras av hans eller hennes vårdnadshavare. Om anmälan avsåg ett barn som fyllt tolv år och hade utländskt medborgarskap krävdes barnets samtycke för förvärv av svenskt medborgarskap. Sådant samtycke behövdes dock inte om barnet var varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande. Motsvarande bör gälla för den möjlighet till återfående av medborgarskap som regeringen nu föreslår.

Som framgår av avsnitt 9 föreslår regeringen att svenskt medborgarskap i vissa fall ska förvärvas även av barn till föräldrar som återfår svenskt medborgarskap enligt den ovan föreslagna bestämmelsen.

Länsstyrelsen i Stockholms län föreslår att enbart Länsstyrelsen i Stockholms län hanterar denna grupp ärenden vad gäller nordiska medborgare, och att Migrationsverket hanterar de övriga ärendena i denna grupp, alternativt att Migrationsverket hanterar samtliga ärenden enligt bestämmelsen. Regeringen ser fördelar med att en och samma myndighet

hanterar dessa ärenden. Det är fråga om en begränsad mängd ärenden och tillströmningen lär klinga av efter några år. Därtill hanterade Migrationsverket samtliga ärenden om återfående av svenskt medborgarskap enligt punkt 4 i övergångsbestämmelserna i medborgarskapslagen. Regeringen föreslår därför att Migrationsverket prövar samtliga ärenden om återfående av svenskt medborgarskap enligt förslaget.

8.3 Olika förvärv av nordiskt medborgarskap likställs vid anmälan om svenskt medborgarskap

Regeringens förslag: Möjligheten för en medborgare i ett annat nordiskt land att genom anmälan få svenskt medborgarskap ska gälla oavsett hur medborgarskapet i det nordiska landet har förvärvats.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Migrationsverket*, *Länsstyrelsen i Östergötlands län* och *Länsstyrelsen i Västra Götalands län*, tillstyrker förslaget. Ingen av remissinstanserna avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Medborgare i ett annat nordiskt land kan genom anmälan bli svenska medborgare, enligt 18 § medborgarskapslagen. För att bestämmelsen ska vara tillämplig krävs att sökanden har fyllt 18 år och har hemvist här i landet sedan fem år samt inte under denna tid har dömts till frihetsberövande påföljd. En ytterligare förutsättning för förvärv genom anmälan enligt bestämmelsen är att personen har blivit medborgare i ett annat nordiskt land på annat sätt än genom ansökan. Bestämmelsen omfattar alltså inte personer som blivit medborgare i ett annat nordiskt land genom naturalisation.

Bakgrunden till denna särbehandling av naturaliserade personer finns i bestämmelser i tidigare nordiska avtal om medborgarskap. I 2002 års nordiska medborgarskapsavtal (SÖ 2004:30) stadgades att möjligheten till medborgarskap genom anmälan endast gällde personer som hade förvärvat sitt medborgarskap i en nordisk stat på annat sätt än genom naturalisation (artikel 4). Enligt det nu gällande avtalet (SÖ 2012:6) står det däremot avtalsstaterna fritt att besluta om att förvärv genom anmälan ska vara beroende av att den som anmäler inte förvärvat sitt medborgarskap genom naturalisation (artikel 5). Svenska medborgare ska behandlas lika oberoende av hur medborgarskapet har förvärvats. Enligt artikel 5.2 i den europeiska konventionen om medborgarskap (SÖ 2001:20), ska staterna vägledas av principen om icke-diskriminering mellan sina medborgare, oavsett om de är medborgare från födelsen eller har förvärvat medborgarskapet senare. Även om denna artikel tar sikte på det egna landets medborgare bör principen enligt regeringens uppfattning i detta sammanhang vara vägledande också för behandlingen av andra länders medborgare. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att möjligheten för en medborgare i ett annat nordiskt land, att genom anmälan få svenskt medborgarskap, ska gälla oavsett hur medborgarskapet i det andra nordiska landet har förvärvats. Även förvärv genom naturalisation bör alltså omfattas av anmälningsförfarandet enligt bestämmelsen.

9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den 1 april 2015.

Barn som fötts före ikraftträdandet ska dock även framöver kunna förvärva svenskt medborgarskap enligt de upphävda bestämmelserna om legitimation och anmälan. Barn till den som förvärvar medborgarskap enligt den upphävda bestämmelsen om anmälan ska förvärva svenskt medborgarskap som bipersoner under samma förutsättningar som tidigare.

Barn till föräldrar som återfår svenskt medborgarskap, som de förlorat till följd av ett förbud mot dubbelt medborgarskap, ska som bipersoner i vissa fall förvärva svenskt medborgarskap.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens, med den skillnaden att utredningen föreslog en annan lagteknisk utformning när det gäller förvärv av svenskt medborgarskap för barn till föräldrar som återfår svenskt medborgarskap.

Remissinstanserna: Flera av remissinstanserna, bl.a. *Migrationsverket*, *Örebro kommun* och *Örnsköldsviks kommun*, tillstyrker förslaget. Ingen av remissinstanserna avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Det är angeläget att författningsändringarna träder i kraft så snart som möjligt. Samtidigt kommer framförallt kommunerna att behöva viss tid för att förbereda sin verksamhet. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att författningsändringarna lämpligen bör träda i kraft den 1 april 2015.

Enligt nuvarande bestämmelse i 5 § lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap förvärvas svenskt medborgarskap av ett barn som fötts utomlands och som inte har förvärvat svenskt medborgarskap enligt 1 eller 4 §, om barnets far sedan barnets födelse är svensk medborgare och innan barnet har fyllt 18 år anmäler önskemål om att barnet blir svensk medborgare. Detsamma gäller barn till en förälder enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken. Av 10 § följer vidare att även barn till den som förvärvar medborgarskap enligt 5 § under vissa förutsättningar blir svenska medborgare.

Enligt nuvarande 4 § medborgarskapslagen förvärvas svenskt medborgarskap av ett barn till en svensk man och en utländsk kvinna genom att föräldrarna ingår äktenskap med varandra, om barnet har fötts före äktenskapet utan att förvärva svenskt medborgarskap enligt 1 § samt är ogift och inte har fyllt 18 år (legitimation).

Enligt regeringens förslag i avsnitt 7.1 kommer de barn som omfattas av nuvarande bestämmelse i 5 § att förvärva svenskt medborgarskap automatiskt redan vid födelsen. Detsamma gäller många av de barn som omfattas av nuvarande bestämmelse om legitimation i 4 §. Regeringen föreslår i avsnitt 7.1 att dessa bestämmelser ska upphävas.

Regeringen gör följande bedömning. För barn som föds innan lagändringarna träder i kraft bör möjligheten till förvärv av svenskt medborgarskap genom legitimation eller anmälan finnas kvar. I en övergångsbestämmelse bör därför föreskrivas att 4 och 5 §§ fortfarande ska gälla för ett barn som har fötts före ikraftträdandet. Av samma skäl bör ett barn till den som förvärvar svenskt medborgarskap enligt 5 §, på samma sätt som tidigare, förvärva svenskt medborgarskap som biperson enligt 10 § om förutsättningarna i den paragrafen är uppfyllda.

Enligt 10 § förvärvas svenskt medborgarskap av barn till den som blir svensk medborgare enligt 5, 7, 8 eller 9 § om barnet är ogift, har hemvist här i landet och inte har fyllt 18 år. Som ytterligare förutsättning gäller att den förälder som förvärvar svenskt medborgarskap ska ha ensam vårdnad om barnet eller ha gemensam vårdnad med en förälder som är svensk medborgare. Detsamma gäller om barnets båda föräldrar samtidigt förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan enligt nämnda lagrum och barnet står under föräldrarnas gemensamma vårdnad. Regeringen föreslår att svenskt medborgarskap, under de förutsättningar som i övrigt gäller enligt 10 §, ska förvärvas även av barn till föräldrar som återfår svenskt medborgarskap enligt punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap.

I övrigt finns inte något behov av övergångsbestämmelser.

10 Konsekvenser

Konsekvenser för nya medborgare

Målet för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Regeringen bedömer att införandet av medborgarskapsceremonier och en portalparagraf bidrar till att nya medborgare i ökad grad blir medvetna om de rättigheter och skyldigheter som följer med medborgarskapet, vilket främjar möjligheterna att nå det integrationspolitiska målet.

Konsekvenser för kommunerna

Förslaget att alla kommuner ska anordna medborgarskapsceremonier innebär en viss begränsning i det kommunala självstyret. Regeringen bedömer dock att begränsningen är proportionerlig med hänsyn till ändamålet att erbjuda alla nya medborgare en möjlighet att delta vid en ceremoni för att högtidlighålla det nya medborgarskapet. Förslaget innebär också att kostnader uppkommer för kommunerna för vilka de enligt finansieringsprincipen bör ersättas. Utgångspunkten är att kommunerna ska erhålla ersättning från staten för de kostnader som är direkt nödvändiga för att uppfylla det som åläggs dem. Kommunerna bör därför ersättas för utgifter som t.ex. arbetskostnader för att förbereda och genomföra medborgarskapsceremonierna, kostnader för att inhämta namn- och adressuppgifter för nya medborgare i kommunerna samt för att skicka ut inbjudningar och svarskort. Kommunernas kostnader för det utökade åtagandet att anordna medborgarskapsceremonier beräknas till

fem miljoner kronor per år. Regeringen har i budgetpropositionen för 2014 (se prop. 2013/14:1 utgiftsområde 13 s. 31) föreslagit att fem miljoner kronor tillförs utgiftsområde 25, Allmänna bidrag till kommuner, anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning, från och med 2014.

Konsekvenser för Migrationsverket

Bland förslagen att underlätta för barn och unga att förvärva svenskt medborgarskap finns såväl förslag som beräknas leda till färre ärenden hos Migrationsverket som förslag som förväntas leda till fler ärenden. Kostnaderna för handläggningen av ärendena baseras på antaganden om mängden ärenden, vilket är svårt att uppskatta. Sammantaget bedöms förslagen leda till en minskning av antalet ärenden andra året efter genomförande vilket medför en kostnadsminskning för Migrationsverket om cirka 237 000 per år.

Ett genomförande av förslaget att uppehållsrätt likställs med permanent uppehållstillstånd förväntas leda till att antalet naturaliseringsansökningar ökar de första två åren efter införandet. Den ökade arbetsbördan för Migrationsverket uppskattas leda till en kostnadsökning om cirka 375 000 kronor årligen. Migrationsverket bör ersättas för den ökade kostnaden för ärendehantering. Regeringen avser att återkomma angående finansieringen i denna del i budgetpropositionen för 2015.

Förslaget om återfäende av svenskt medborgarskap beräknas leda till en kostnadsökning för Migrationsverket, med cirka 450 000 kronor under det första året efter införandet, med cirka 225 000 kronor under det därpå följande året och därefter med cirka 112 500 kronor per år. Migrationsverket bör ersättas för den ökade kostnaden för ärendehantering. Regeringen avser att återkomma angående finansieringen i denna del i budgetpropositionen för 2015.

Konsekvenser för jämställdhet mellan kvinnor och män

Förslaget att ett barn vars ena förälder är svensk medborgare alltid ska förvärva svenskt medborgarskap vid födelsen innebär att det inte längre görs någon skillnad mellan kvinnors och mäns möjligheter att föra över svenskt medborgarskap till barn. Vidare får det inte längre någon betydelse för ett barns förvärv av svenskt medborgarskap om barnets föräldrar är gifta med varandra. Förslaget innebär en positiv effekt på jämställdhet mellan kvinnor och män.

Konsekvenser för barn och ungdomar

Förslagen om sänkt hemvisttid vid anmälan om svenskt medborgarskap för barn innebär att barn som växer upp i Sverige får möjlighet att förvärva svenskt medborgarskap tidigare än i dag och att barns och ungas rätt till svenskt medborgarskap därigenom förstärks. Likaså stärks barns och ungas möjlighet att förvärva svenskt medborgarskap genom förslaget om förlängd tid för anmälan om medborgarskap. Sammantaget innebär förslagen som gäller barn och unga att möjligheterna att nå det integrationspolitiska målet stärks.

Övrigt

Migrationsverkets beslut i ärenden om medborgarskap kan överklagas till de allmänna förvaltningsdomstolarna. Regeringen bedömer att de föreslagna lagändringarna kommer att medföra ingen eller endast en marginell ökning av arbetsbördan, vilket medför att kostnaden för den rym inom befintliga anslag.

Förslagen bedöms varken få några konsekvenser för företagande eller små företags förutsättningar eller för miljön.

11 Författningskommentar

1 §

Paragrafen, som är ny, är en s.k. portalparagraf om medborgarskapets betydelse. Tidigare 1 § benämns nu 2 §.

Av *första stycket* framgår medborgarskapets grundläggande betydelse. Bestämmelsen påverkar inte tillämpningen av lagens materiella bestämmelser angående förvärv och upphörande av svenskt medborgarskap. Av 29 § tredje stycket framgår att innehållet i 1 § första stycket ska förmedlas till nya svenska medborgare vid medborgarskapsцерemonier.

I *andra stycket* upplyses om att lagen innehåller bestämmelser om hur en person blir och upphör att vara svensk medborgare.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.

2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar ett barn vid födelsen förvärvar svenskt medborgarskap. Detta reglerades tidigare i 1 §.

Enligt *första punkten* förvärvar ett barn svenskt medborgarskap vid födelsen om en förälder till barnet är svensk medborgare. Bestämmelsen bygger på tidigare 1 § första stycket, första till tredje punkten, och andra stycket. Ändringen innebär att ett barn som föds utomlands förvärvar svenskt medborgarskap även om föräldrarna inte är gifta med varandra och endast fadern, eller en förälder enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken, är svensk medborgare. Det saknar alltså betydelse vilken av föräldrarna som har svenskt medborgarskap. Av 1 kap. föräldrabalken framgår vilka som ska anses vara barnets föräldrar. Vem som är mor till ett barn följer, utom i de fall en kvinna föder ett barn som tillkommit genom äggdonation, av en oskriven moderskapspresumtion enligt vilken den kvinna som föder barnet i rättsligt hänseende alltid betraktas som barnets mor (jfr 1 kap. 7 § föräldrabalken). Ändringen medför att barn som tidigare kunde förvärva medborgarskap genom anmälan enligt den numera upphävda 5 § i stället förvärvar medborgarskap vid födelsen. Detsamma gäller vissa av de barn som tidigare förvärvade svenskt medborgarskap genom s.k. legitimation enligt den numera upphävda 4 §.

Enligt *andra punkten* förvärvar ett barn svenskt medborgarskap vid födelsen om en avliden förälder till barnet var svensk medborgare vid sin

död. Bestämmelsen bygger på tidigare 1 § första stycket, fjärde och femte punkterna, och andra stycket. Ändringen innebär att om endast fadern, eller en förälder enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken, är svensk medborgare och denne avlider innan barnet föds, förvärvar barnet svenskt medborgarskap även om barnet föds utomlands och den avlidne inte var gift med barnets mor. Ändringen innebär vidare att det av bestämmelsen framgår att barnet förvärvar svenskt medborgarskap även om endast modern är svensk medborgare och hon avlider innan barnet föds, jfr 2 a § lagen (1987:269) om kriterier för bestämmande av människans död. För barnets förvärv av svenskt medborgarskap saknar det alltså betydelse vilken av barnets föräldrar som varit svensk medborgare men avlidit före barnets födelse.

Förslaget behandlas i avsnitt 7.1.

6 §

Paragrafen reglerar möjligheten för statslösa barn, som fötts i Sverige, att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan.

Bestämmelsen i *andra stycket* har ändrats så att en anmälan kan göras till dess att barnet har fyllt 18 år. Tidigare skulle anmälan ske innan barnet hade fyllt fem år. Även barn till den som förvärvar svenskt medborgarskap enligt 6 § blir i vissa fall svenska medborgare, se 10 §.

I övrigt har paragrafen ändrats språkligt och redaktionellt, utan att någon ändring i sak är avsedd.

Förslaget behandlas i avsnitt 7.2.

7 §

Paragrafen ger barn som har permanent uppehållstillstånd i Sverige en möjlighet att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan efter viss tids hemvist här i landet.

Ändringen i *första stycket andra punkten* innebär att kravet på hemvist i Sverige sänks från fem år till tre år och för statslösa barn från tre år till två år.

I övrigt har bestämmelsen ändrats språkligt, utan att någon ändring i sak är avsedd.

Förslaget behandlas i avsnitt 7.3.

8 §

Paragrafen ger vissa personer mellan 18 och 21 år en möjlighet att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan.

Bestämmelsen har ändrats så att en anmälan kan göras till dess att personen i fråga har fyllt 21 år. Tidigare gällde att anmälan skulle ske innan personen hade fyllt 20 år. Ändringen innebär en anpassning till artikel 1.2 i Förenta Nationernas konvention om begränsning av statslöshet (SÖ 1969:12).

Förslaget behandlas i avsnitt 7.4.

10 §

Paragrafen reglerar förvärv av svenskt medborgarskap för ogifta barn till dem som förvärvat svenskt medborgarskap genom anmälan.

Bestämmelserna i *första* och *andra stycket* har ändrats så att även barn till den som förvärvat svenskt medborgarskap enligt 6 § blir svensk medborgare om de i paragrafen angivna villkoren är uppfyllda. Vidare har hänvisningarna till den numera upphävda 5 § tagits bort. I övrigt har paragrafen ändrats språkligt och redaktionellt, utan att någon saklig ändring är avsedd. Se avsnitt 9 om bestämmelsens tillämpning när någon återfår svenskt medborgarskap enligt punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap.

Förslaget behandlas i avsnitt 7.2.

18 §

Enligt paragrafen kan medborgare i Danmark, Finland, Island och Norge under vissa förutsättningar förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan.

I paragrafen uppställdes tidigare krav på att sökanden skulle ha förvärvat sitt medborgarskap i Danmark, Finland, Island eller Norge på annat sätt än efter ansökan (naturalisation). Ändringen i *första stycket* innebär att det kravet inte längre gäller. Även den som har förvärvat sitt medborgarskap i ett annat nordiskt land genom naturalisation kan alltså, under de förutsättningar som anges i paragrafen, förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan.

Andra stycket har ändrats språkligt, utan att någon ändring i sak är avsedd.

Förslaget behandlas i avsnitt 8.3.

20 §

Paragrafen innehåller undantag från kravet på permanent uppehållstillstånd för vissa personer (se 6–9 och 11 §§).

Enligt *första stycket*, vilket endast ändrats språkligt, gäller lagens krav på permanent uppehållstillstånd inte för medborgare i de nordiska länderna.

I *andra stycket*, som gäller övriga EES-medborgare och sådana familjemedlemmar som avses i 3 a kap. 2 § utlänningslagen (2005:716), anges att uppehållsrätt ska likställas med ett permanent uppehållstillstånd vid tillämpningen av medborgarskapslagen. I stycket angavs tidigare att permanent uppehållsrätt skulle likställas med ett permanent uppehållstillstånd vid tillämpningen av medborgarskapslagen. Det innebär att dessa personer skulle anses uppfylla lagens krav på permanent uppehållstillstånd om de hade permanent uppehållsrätt i Sverige, vilket i regel förutsätter att man har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år, se 3 a kap. 6 och 7 §§ utlänningslagen och 3 a kap. 5 och 6 §§ utlänningsförordningen (2006:97). Ändringen innebär att det inte längre krävs att dessa personers uppehållsrätt i Sverige är permanent. Om de har uppehållsrätt i Sverige och övriga förutsättningar för medborgarskap är uppfyllda, kan de alltså beviljas svenskt medborgarskap trots att deras uppehållsrätt i Sverige ännu inte är permanent. Det innebär bl.a. att barn i

vissa fall kan bli svensk medborgare genom anmälan efter två års hemvist i Sverige vad gäller statslösa barn och tre år beträffande övriga, se 7 §.

Förslaget behandlas i avsnitt 8.1.

29 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om medborgarskaps-ceremonier för nya svenska medborgare.

Av *första stycket* framgår att varje kommun minst en gång per år ska anordna en ceremoni för nya svenska medborgare för att högtidlighålla deras nya medborgarskap.

I *andra stycket* anges vilka som ska bjudas in till en ceremoni. De som vid tidpunkten för inbjudan är folkbokförda i kommunen och som under de senaste 18 månaderna har förvärvat svenskt medborgarskap efter födelsen ska erbjudas att delta. Skyldigheten att bjuda in till en ceremoni omfattar inte dem som tidigare har bjudits in till en ceremoni. Bestämmelsen om ceremonier omfattar alltså personer som förvärvat medborgarskap genom naturalisation, anmälan eller adoption. Även de barn som blir svenska medborgare genom föräldrarnas äktenskap (s.k. legitimation) omfattas, se övergångsbestämmelserna. Det är frivilligt att delta i en ceremoni och en närvaro vid en ceremoni påverkar inte förvärvet av medborgarskap.

Ansvaret mellan kommunerna är fördelat på så sätt att de ska bjuda in personer som är folkbokförda i respektive kommun. Det saknar betydelse om personen i fråga var folkbokförd i en annan kommun när svenskt medborgarskap förvärvades. Om en person folkbokförs i en annan kommun efter förvärvet av medborgarskap, övergår skyldigheten alltså på den nya kommunen. Även i denna situation gäller att skyldigheten inte omfattar personer som tidigare har erbjudits att närvara vid en medborgarskapsceremoni. Om den tidigare kommunen har erbjudit medborgaren att närvara vid en ceremoni under den period som denne var folkbokförd där, finns alltså ingen skyldighet för den nya kommunen att bjuda in medborgaren till ytterligare en ceremoni. För att inte behöva undersöka hur det förhåller sig med detta kan dock en kommun välja att bjuda in även dessa personer till en ceremoni. Det finns alltså inte något hinder mot att den nya kommunen bjuder in även personer som tidigare erbjudits att närvara vid en ceremoni i någon annan kommun. Om man önskar delta i en ceremoni, men inte fått någon inbjudan kan man vända sig till sin kommun med sin önskan. Bestämmelsen ska förstås så att det inte föreligger någon skyldighet att anordna en ceremoni om ingen som är folkbokförd i kommunen har förvärvat svenskt medborgarskap efter födelsen under de senaste 18 månaderna från tidpunkten för en planerad inbjudan, eller om de personer som förvärvat svenskt medborgarskap inom den angivna tiden redan har erbjudits att närvara vid en ceremoni. Detsamma gäller om ingen av dem som bjudits in anmält att de önskar närvara.

För att kommunen ska kunna bjuda in de nya medborgarna behöver de information om vilka kommuninvånare som har beviljats svenskt medborgarskap och deras adresser. Denna information kan hämtas in från Skatteverkets folkbokföring. I dag erbjuder vissa kommuner den nya

medborgaren att ta med sig familj och andra närstående till ceremonin. Det finns inte något hinder mot att kommuner gör så även framöver. Det kan vara svårt för kommunen att bedöma hur många som kommer att delta vid en ceremoni, oavsett om även närstående bjuds in eller inte. En kommun kan därför exempelvis till inbjudan bifoga ett svarskort med ett frankerat kuvert.

Av *tredje stycket* framgår att innehållet i 1 § första stycket ska förmedlas till de närvarande vid ceremonierna. Kommunerna får dock själva avgöra om innehållet i bestämmelsen ska förmedlas genom att den läses upp, eller om budskapet ska utvecklas närmare i ett tal eller motsvarande. Kommunerna har dock, utöver vad som framgår av andra stycket, stor frihet att själva bestämma ceremoniernas närmare innehåll och anpassa dem efter i kommunerna skiftande förutsättningar och förhållanden.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.

4.

Bestämmelsen ger vissa personer som förlorat sitt svenska medborgarskap en möjlighet att återfå det genom anmälan.

Enligt *första stycket* ska den som vid förvärv av annat medborgarskap har förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 7 § i den upphävda lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap kunna återfå detta genom anmälan. I nämnda paragraf angavs att svenskt medborgarskap förlorades av den som förvärvade utländskt medborgarskap efter ansökan eller uttryckligt samtycke och av den som förvärvade utländskt medborgarskap genom att inträda i allmän tjänst i annan stat. Enligt samma bestämmelse förlorades svenskt medborgarskap även av ett ogift barn under 18 år, om barnets vårdnadshavare förvärvade utländskt medborgarskap på något av ovan nämnda sätt och därmed förlorade sitt svenska medborgarskap. Som ytterligare förutsättning gällde att barnet förvärvat samma utländska medborgarskap som biperson till vårdnadshavaren.

Före den 1 juli 1979 förlorade ett ogift barn under 18 år även svenskt medborgarskap om barnet blev utländsk medborgare genom att föräldrarna ingick äktenskap med varandra. Om ett sådant barn hade hemvist i Sverige förlorades dock medborgarskapet endast om barnet flyttade utomlands innan barnet fyllt 18 år och då hade utländskt medborgarskap.

Nämnda personer kan således återfå sitt svenska medborgarskap genom en anmälan till Migrationsverket. Tidigare fanns enligt bestämmelsen möjlighet att återfå detta om anmälan till Migrationsverket gjorde senast den 1 juli 2003. Möjligheten att återfå sitt svenska medborgarskap gäller även dem som tidigare haft möjlighet att återfå sitt svenska medborgarskap.

Av *andra stycket* framgår att om den person som anmälan avser vid tidpunkten för anmälan står under annans vårdnad, görs anmälan i stället av den eller dem som är vårdnadshavare. Om anmälan avser ett barn som har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs enligt *tredje stycket* för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker till det. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande, t.ex. på grund av att kommunikation

med barnet är utesluten på grund av en kroppslig sjukdom eller liknande (jfr Om samtycke och tillstånd till adoption, prop. 1980/81:112 s. 6 f.).

Förslaget behandlas i avsnitt 8.2.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Av *första punkten* framgår att lagen träder i kraft den 1 april 2015.

Enligt *andra punkten* gäller de upphävda 4 och 5 §§ även efter nämnda datum för barn som fötts före ikraftträdandet. Av bestämmelsen framgår vidare att vid förvärv av medborgarskap enligt den upphävda 5 § tillämpas 10 § när det gäller medborgarens barn.

Syftet med övergångsbestämmelserna är att säkerställa att barn som fötts före ikraftträdandet och inte har förvärvat svenskt medborgarskap, även framöver kan utnyttja möjligheten att förvärva medborgarskap enligt de upphävda bestämmelserna. Övergångsbestämmelserna påverkar inte tillämpningsområdet för bestämmelsen i den nya 4 § (tidigare 3 §). Även ett barn som fötts före ikraftträdandet kan alltså förvärva svenskt medborgarskap genom adoption enligt den nya 4 §.

Övergångsbestämmelserna innebär att om en svensk man ingår äktenskap med en utländsk kvinna, blir ett barn till makarna, som fötts före ikraftträdandet och före äktenskapet och som inte har förvärvat svenskt medborgarskap vid födelsen enligt den tidigare 1 §, även framöver svensk medborgare om barnet är ogift och inte har fyllt 18 år.

Bestämmelserna innebär även att ett barn, som är fött utomlands och inte har förvärvat svenskt medborgarskap vid födelsen enligt den tidigare 1 § eller genom föräldrarnas äktenskap enligt den upphävda 4 §, men vars far eller förälder enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken sedan barnets födelse är svensk medborgare, även framöver kan förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan innan barnet har fyllt 18 år.

Av övergångsbestämmelserna framgår vidare att vid förvärv av medborgarskap enligt den upphävda 5 § tillämpas 10 § när det gäller medborgarens barn. Om ett barn som förvärvat medborgarskap enligt den upphävda 5 § själv har barn, blir alltså även det barnet under vissa förutsättningar svensk medborgare.

Av *tredje punkten* framgår att vid återfående av medborgarskap enligt punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap ska 10 § tillämpas när det gäller medborgarens barn. Detta gäller från och med den 1 april 2015. De barn vars föräldrar före nämnda dag återfått svenskt medborgarskap enligt punkt 4 i övergångsbestämmelserna omfattas alltså inte av bestämmelsen. Se avsnitt 8.2 om ändring av punkt 4 i övergångsbestämmelserna.

Förslaget behandlas i avsnitt 9.

Utredningens uppdrag, överväganden och förslag

Utredningen har haft i uppdrag att utreda och lämna förslag i vissa frågor som rör svenskt medborgarskap. I denna sammanfattning redovisas utredningens huvudsakliga överväganden och förslag. Dessa kan delas in i fyra övergripande områden: Det svenska medborgarskapets betydelse, medborgarskapsceremonier för nya svenska medborgare och ökade möjligheter till svenskt medborgarskap för barn och unga samt möjlighet till svenskt medborgarskap efter kortare tid för den som behärskar det svenska språket (språkbonus).

Inom ramen för flera av dessa områden har ett antal olika frågor behandlats. Utöver detta har utredningen övervägt frågor och lämnat förslag som har att göra med erfarenheterna av lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap. Också vissa andra frågor har behandlats.

Det svenska medborgarskapets betydelse

Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag till en definition av det svenska medborgarskapets betydelse och om lämpligt föreslå hur definitionen skulle kunna regleras i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap.

En portalparagraf

Utredningen föreslår att medborgarskapslagen ska inledas med en paragraf om medborgarskapets betydelse. En sådan portalparagraf bidrar till att tydliggöra och tillgängliggöra medborgarskapets innebörd samt till att markera dess betydelse. Den kan också vara en utgångspunkt för det budskap som ska förmedlas vid medborgarskapsceremonier för nya svenska medborgare. Medborgarskapets grundläggande innebörd bör framgå av den föreslagna portalparagrafen. Av denna bör även framgå att det i medborgarskapslagen regleras hur en person blir och upphör att vara svensk medborgare.

Medborgarskapets betydelse

Utredningen har kommit fram till att det svenska medborgarskapet bör anses ha följande grundläggande innebörd. Medborgarskapet är det viktigaste rättsliga förhållandet mellan medborgaren och staten. Medborgarskapet innebär friheter, rättigheter och skyldigheter. Det är en grund för folkstyrelsen och står för samhörighet med Sverige.

Det svenska medborgarskapet innebär friheter, rättigheter och skyldigheter. Skillnaderna i rättslig ställning mellan svenska medborgare och andra personer är numera förhållandevis få. De friheter och rättigheter som är förbehållna svenska medborgare är emellertid av stor betydelse. Endast svenska medborgare har rösträtt och är valbara till riksdagen. Riksdagen är folkets främsta företrädare och det är i första hand från medborgarna som den offentliga makten härleder sin legitimitet. Medborgarskapet utgör alltså en grund för folkstyrelsen. Vidare är vissa

offentliga anställningar och uppdrag, t.ex. domare och polis, förbehållna svenska medborgare. En ovillkorlig rätt att vistas i Sverige tillkommer dessutom endast svenska medborgare. Sammantaget framstår det svenska medborgarskapet, ur statens perspektiv, som det viktigaste rättsliga förhållandet mellan medborgaren och staten. Vilken betydelse medborgarskapet har för individen kan variera. Resultaten av en undersökning som Statistiska centralbyrån har utfört på uppdrag av utredningen, talar emellertid för att medborgarskapet av många anses vara betydelsefullt och att många av de rättigheter som är knutna till medborgarskapet uppfattas som viktiga.

Samhörighet med Sverige utgör en röd tråd i dagens regler om förvärv och upphörande av svenskt medborgarskap. Bestämmelserna ger i huvudsak uttryck för utgångspunkten att den som har en tillräcklig samhörighet med Sverige bör vara, eller åtminstone ha möjlighet att bli, svensk medborgare. Detta stämmer väl överens med den folkrättsliga synen på medborgarskap och framstår även i övrigt som lämpligt. När det gäller svenskt medborgarskap tar begreppet samhörighet sikte på konkreta och objektivt konstaterbara faktorer, t.ex. att en person bott i Sverige en längre tid eller att ett barn kan förväntas växa upp här i landet. Frågan om samhörighet är i sammanhanget alltså inte beroende av en individs subjektiva förhållande till staten eller det omgivande samhället. Resultaten av den ovan nämnda undersökningen talar emellertid för att medborgarskapet av många uppfattas som viktigt för känslan av delaktighet i det som händer i samhället och för känslan av gemenskap med andra i Sverige. Detta stämmer väl överens med en grundtanke om ett medborgarskap som utgår från samhörighet. Det svenska medborgarskapet kan mot denna bakgrund sägas stå för samhörighet med Sverige.

En tydligare grundtanke om samhörighet

De förslag som utredningen lämnar i betänkandet innebär ett förtydligande och förstärkande av betydelsen av samhörighet med Sverige när det gäller frågan om svenskt medborgarskap. I förslaget till portalparagraf framhålls att medborgarskapet står för samhörighet med Sverige. Även förslaget om medborgarskapsceremonier innebär att betydelsen av samhörighet med Sverige i förhållande till svenskt medborgarskap lyfts fram. Utöver detta har frågan om samhörighet inte minst betydelse för vissa av utredningens förslag när det gäller barns förvärv av medborgarskap och för förslaget om språkbonus.

Medborgarskapsceremonier för nya svenska medborgare

Av utredningens direktiv framgår att det ska införas medborgarskapsceremonier som är tillgängliga för alla nya svenska medborgare. Ceremonierna ska ha till syfte att i högre grad än i dag bidra till att markera medborgarskapets tyngd och betydelse. Utredningens uppdrag har varit att föreslå innehåll i och organisation av medborgarskapsceremonierna. I detta ingår bl.a. att ta ställning till vem som bör anordna dessa. Utredningen har även haft i uppdrag att, med utgångspunkt i förslaget till definition av medborgarskapets betydelse, föreslå generella ramar för det budskap som bör förmedlas genom en medborgarskapsceremoni.

Kommunerna ska anordna medborgarskapsceremonier

Utredningen föreslår att varje kommun årligen ska anordna en medborgarskapsceremoni som markerar det svenska medborgarskapets betydelse och erbjuda nya svenska medborgare i kommunen, som förvärvat medborgarskapet efter födelsen, att närvara vid denna.

Medborgarskapsceremonier anordnas redan i dag av ungefär hälften av landets kommuner och det finns i många av dessa en mycket stor erfarenhet av att arrangera sådana ceremonier. Genom de kontakter som utredningen haft med kommuner som anordnar ceremonier har framkommit att många kommuner gjort såväl praktiska som principiella överväganden och har utarbetat väl fungerande rutiner kring ceremonierna. Många kommuner har också understrukit att de även framöver vill anordna medborgarskapsceremonier och att de anser kommunerna vara lämpligast för uppgiften. Ett alternativ som utredningen övervägt är att en statlig myndighet ska arrangera ceremonierna. Närmast till hands ligger länsstyrelserna. I dag anordnar emellertid endast någon enstaka länsstyrelse ceremonier. Kommunerna har dessutom en betydligt större närhet till de nya medborgarna än vad länsstyrelserna har. Sammantaget anser utredningen att uppgiften att anordna medborgarskapsceremonier bör anförtros kommunerna.

Ceremonierna bör äga rum efter det att medborgarskap har beviljats och deltagande vid ceremonierna bör inte utgöra ett krav för medborgarskapsförvärv. I konsekvens med detta bör deltagandet vara frivilligt. Ceremonierna bör inte inkludera något krav på avläggande av trohetsed eller motsvarande.

Ett gemensamt budskap om medborgarskapets betydelse

Ceremonierna ska syfta till att markera medborgarskapets tyngd och betydelse. Detta syfte uppnås bäst genom att ceremonierna är inriktade på att välkomna de nya medborgarna som svenska medborgare och högtidlighålla medborgarskapsförvärvet. Ett sådant fokus innebär också en tydlig markering av de nya medborgarnas samhörighet med Sverige. Vid ceremonierna bör kommunerna, med utgångspunkt i den nya portalparagrafen i medborgarskapslagen, förmedla budskapet att det svenska medborgarskapet är det viktigaste rättsliga förhållandet mellan medborgaren och staten, att medborgarskapet innebär friheter, rättigheter och skyldigheter samt att medborgarskapet är en grund för folkstyrelsen och står för samhörighet med Sverige. I övrigt bör kommunerna själva få avgöra hur ceremonierna ska utformas.

Informationsmaterial om ceremonier

Många kommuner har ett intresse av att få information om hur olika frågor när det gäller ceremonier kan hanteras eller har hanterats i andra kommuner. Viss information av denna typ finns i en bilaga till betänkandet (se bilaga 3 till betänkandet). För att kommunerna ska få lämpligt stöd föreslår utredningen därutöver att det ska uppdras åt länsstyrelserna att verka för att kommunerna får information om hur ceremonier genomförs i andra kommuner. I uppdraget ingår att länsstyrelserna ska utarbeta och sprida ett informationsmaterial som ger kommunerna konkreta exempel på hur medborgarskapsceremonier kan genomföras.

Materialet ska utarbetas efter samråd med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Länsstyrelserna ska åiterrapportera uppdragets genomförande och redovisa eventuella behov av ytterligare stödåtgärder till regeringen.

Ett högtidligt bevis om svenskt medborgarskap

I dag ska den som beviljas svenskt medborgarskap genom anmälan eller naturalisation få ett formellt bevis om detta från Migrationsverket eller länsstyrelsen. Dessa medborgarskapsbevis har olika utseende. Genom utformningen av bevisen kan staten markera den vikt som staten lägger vid medborgarskapet. Bevisen kan också ha en symbolisk betydelse för individen. Utredningen föreslår mot den bakgrunden att det uppdras åt Migrationsverket och länsstyrelserna att tillsammans utforma ett enhetligt och högtidligt bevis om svenskt medborgarskap.

Ökade möjligheter till svenskt medborgarskap för barn och unga

Utredningen har haft i uppdrag att utreda varför så få av vårdnadshavarna till de barn som uppfyller villkoren för medborgarskap genom anmälningsförfarande utnyttjar denna möjlighet och föreslå de ändringar i regelverket som bedöms lämpliga, t.ex. att barnen automatiskt beviljas medborgarskap. I uppdraget har vidare ingått att med utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), FN:s konvention om begränsning av statslöshet och Europarådets arbete inom området, bedöma om rätten till medborgarskap för barn och unga även i övrigt bör stärkas. En närliggande fråga är det mycket starka genomslag som härstamningsprincipen har i reglerna om förvärv av svenskt medborgarskap vid födelsen. I utredningens uppdrag har ingått att belysa hur ett land som Sverige med stor mångfald och rörlighet påverkas av att härstamningsprincipen är huvudregel.

Härstamningsprincipen och territorialprincipen

Vilket medborgarskap ett barn förvärvat vid födelsen bestäms i regel utgående från två huvudprinciper. Härstamningsprincipen innebär att det är föräldrarnas medborgarskap som är avgörande för barnets medborgarskapsförvärv vid födelsen. Territorialprincipen innebär att medborgarskapet förvärvas på grund av födelse inom statens territorium. Härstamningsprincipen har ett mycket starkt genomslag i reglerna om förvärv av svenskt medborgarskap vid födelsen, medan territorialprincipen endast på ett mycket begränsat sätt återspeglas i dessa. Utredningen har gjort bedömningen att en följd av att härstamningsprincipen är huvudregel är att vissa barn som föds i Sverige inte blir svenska medborgare vid födelsen, trots att de kan förväntas växa upp i Sverige och förutses få en sådan samhörighet med landet att de bör vara svenska medborgare. Utifrån en grundtanke om ett medborgarskap som utgår från samhörighet, kan medborgarskapslagen anses underinkluderande i förhållande till dessa barn. Se vidare om denna fråga nedan.

Ett barn med en förälder som är svensk medborgare kan ofta förväntas växa upp i Sverige som en del av det svenska samhället, eller åtminstone ha betydande kontakt med landet. Barnet kan därför förutses få en sådan samhörighet med Sverige att han eller hon bör vara svensk medborgare. I dag blir ett barn svensk medborgare vid födelsen om barnets mor är svensk medborgare. I de flesta fall blir ett barn svensk medborgare vid födelsen även om endast barnets far, eller en person som är förälder enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken, är svensk medborgare. Detta är dock inte fallet om barnet föds utomlands och barnets föräldrar inte är gifta med varandra. Enligt utredningens mening bör frågan om ett barns föräldrar är gifta med varandra inte ha någon betydelse när det gäller deras möjligheter att föra över svenskt medborgarskap till barnet. Det finns heller inga andra tungt vägande skäl att göra skillnad på föräldrars möjligheter att föra över svenskt medborgarskap. Av bl.a. dessa skäl föreslår utredningen att ett barn alltid ska förvärva svenskt medborgarskap vid födelsen, om en förälder till barnet är svensk medborgare. Dessamma ska gälla om en avliden förälder till barnet var svensk medborgare vid sin död.

Barn som föds i Sverige och kan förväntas växa upp i landet ska bli svenska medborgare vid födelsen

Ett barn som föds i Sverige blir i dag svensk medborgare vid födelsen endast om barnet har en förälder med svenskt medborgarskap. Ett barn som föds i Sverige men vars föräldrar inte är svenska medborgare förvärvar alltså inte svenskt medborgarskap automatiskt vid födelsen. Också barn som föds i Sverige med föräldrar som inte har svenskt medborgarskap kan emellertid ofta förväntas växa upp här som en del av det svenska samhället och förutses få en sådan samhörighet med landet att de bör vara svenska medborgare. I förhållande till dessa barn framstår nuvarande regler om förvärv av svenskt medborgarskap, utifrån en grundtanke om samhörighet, som underinkluderande. Den skillnad som i dag görs mellan dessa barn och barn som föds med en förälder som är svensk medborgare framstår vidare som svårmotiverad. Ett barn som föds i Sverige och som kan förväntas växa upp här, bör förvärva svenskt medborgarskap vid födelsen oavsett om barnets föräldrar är svenska medborgare. Redan den omständigheten att ett barn föds i Sverige talar starkt för att barnet kommer att växa upp här. Det förefaller dock klart mer sannolikt att så kommer att vara fallet om barnet har åtminstone en förälder som är väl förankrad här i landet. Utredningen föreslår att ett barn som föds i Sverige ska förvärva svenskt medborgarskap automatiskt vid födelsen, om en förälder till barnet dels är folkbokförd här i landet sedan fem år, dels har permanent uppehållstillstånd. Eftersom föräldrarna kan ansöka om befrielse från svenskt medborgarskap för barnet, framstår risken för att ett barn växer upp med svenskt medborgarskap i strid med föräldrarnas önskemål som begränsad.

Undvikande av statslöshet är en grundprincip i svensk medborgarskapslagstiftning. Mot bl.a. den bakgrunden finns när det gäller barn som föds statslösa i Sverige ännu starkare skäl att dessa automatiskt ska bli svenska medborgare. Utredningen föreslår därför att ett barn som föds i

Sverige, och som inte vid födelsen förvärvat ett annat medborgarskap, ska förvärva svenskt medborgarskap vid födelsen om en förälder till barnet dels är folkbokförd här i landet sedan tre år, dels har permanent uppehållstillstånd.

Barn ska ha rätt till svenskt medborgarskap efter en kortare hemvisttid än i dag

Enligt gällande regler kan ett barn som har permanent uppehållstillstånd i Sverige förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan om barnet har hemvist här i landet sedan fem år eller, om barnet är statslöst, tre år. Det kan ifrågasättas om de nu gällande hemvistkraven är helt ändamålsenliga. Barn som växer upp i Sverige kan i allmänhet efter en kortare tid än fem år förväntas ha en sådan samhörighet med landet att de bör kunna bli svenska medborgare. Nuvarande regler, och utredningens förslag om automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap för vissa barn som föds i Sverige, kan vidare medföra att barn kommer att ha mycket olika förutsättningar att bli svenska medborgare. Ett barn kommer att vara svensk medborgare från födelsen även om barnet föds precis efter det att någon av barnets föräldrar uppfyller kraven för att barnet automatiskt ska förvärva medborgarskapet. Däremot kommer ett barn som fötts i Sverige kort innan föräldern uppfyllde kraven, som huvudregel behöva vänta fem år innan han eller hon kan bli medborgare genom anmälan. Detta kan framstå som särskilt otillfredsställande när det rör sig om skillnader mellan syskon i en familj. Utredningen föreslår mot den bakgrunden att den hemvisttid som i den aktuella situationen krävs för medborgarskapsförvärv genom anmälan ska minskas. För statslösa barn ska två års hemvist gälla, medan en hemvisttid om tre år ska krävas för andra.

Vissa andra frågor om anmälan om medborgarskap för barn och unga

I dag kan den som har fyllt 18 men inte 20 år förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har permanent uppehållstillstånd i Sverige och hemvist här i landet sedan en viss ålder. Enligt FN:s konvention om begränsning av statslöshet ska en stat – automatiskt eller genom anmälan – bevilja medborgarskap till en person som är född på statens territorium om personen annars skulle bli statslös. En möjlighet till anmälan ska finnas under en period som inte får börja senare än vid 18 års ålder och inte upphöra tidigare än vid en ålder av 21 år. För att Sverige ska uppfylla kraven i konventionen, föreslår utredningen att den ovan redovisade möjligheten att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan ska finnas till dess att individen har fyllt 21 år. Ändringen bör gälla alla som i dag omfattas av möjligheten till anmälan.

Barn som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa samt har hemvist och permanent uppehållstillstånd här i landet kan förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan. Anmälan ska i dag ske innan barnet har fyllt fem år. Det är angeläget att underlätta för barn som föds i Sverige och som förblir statslösa att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan. Utredningen föreslår därför att anmälan ska kunna ske till dess att barnet har fyllt 18 år.

Endast få av vårdnadshavarna till de barn som uppfyller villkoren för att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan utnyttjar i dag denna möjlighet. Utredningen föreslår att Migrationsverket ska ges i uppdrag att i samverkan med berörda organisationer i det civila samhället informera om barns möjligheter att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan.

Språkbonus

Utredningen har haft i uppdrag att undersöka om medborgarskapet i större utsträckning kan användas som ett incitament för att främja integrationen. Utredningen föreslår att en sökande som har visat att han eller hon har en viss nivå av kunskaper i det svenska språket, som huvudregel ska kunna bli svensk medborgare genom naturalisation även om han eller hon haft hemvist i Sverige ett år kortare än vad som annars hade krävts (språkbonus).

Det svenska medborgarskapet och det svenska språket har det gemensamt att båda förenar människor i Sverige oavsett deras bakgrund. En möjlighet till språkbonus kan uppmuntra den som vill bli svensk medborgare att så snabbt som möjligt lära sig det svenska språket. Det är av stor betydelse för integrationen att individer som bor i Sverige har kunskaper i svenska. Också när det gäller frågan om svenskt medborgarskap kan sådana kunskaper vara av betydelse. Kunskaper i det svenska språket talar för att en individ känner till svenska förhållanden, är en del av det svenska samhället och har samhörighet med Sverige.

I dag gäller som huvudregel att naturalisation kan ske sedan sökanden haft hemvist i Sverige i fem år. För statslösa och flyktingar gäller en hemvisttid om fyra år. Beträffande nordiska medborgare är hemvistkravet två år. En sökande som inte kan styrka sin identitet kan naturaliseras endast om han eller hon sedan minst åtta år har hemvist i Sverige och gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig. Språkbonusen ska gälla alla sökande förutom de nordiska medborgare för vilka ett hemvistkrav om två år gäller. Språkbonusen innebär att det kommer vara möjligt för statslösa eller flyktingar att bli svenska medborgare efter tre års hemvist och för sökande enligt huvudregeln sedan de haft hemvist i fyra år. En sökande som inte kan styrka sin identitet kommer med språkbonusen att kunna naturaliseras efter det att han eller hon haft hemvist i Sverige i sju år.

En sökande ska kunna få språkbonus om han eller hon har deltagit i utbildning i svenska för invandrare eller en motsvarande utbildning vid folkhögskola och uppnått betyg för godkänt resultat på kurs D. Det samma ska gälla den som har deltagit i annan utbildning, genomgått prövning eller annars genomgått prov och därigenom visat minst motsvarande kunskaper.

Hemvistkrav för naturalisation

I dag gäller som huvudregel att en sökande kan beviljas svenskt medborgarskap efter ansökan (naturalisation) om han eller hon har hemvist i Sverige sedan fem år. För statslösa och flyktingar gäller en hemvisttid om fyra år. Beträffande nordiska medborgare är hemvistkravet två år. En sökande som inte kan styrka sin identitet kan naturaliseras endast om han eller hon har haft hemvist i minst åtta år och gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig. I utredningens uppdrag har ingått att bedöma om nuvarande tidsgränser är ändamålsenliga eller om det finns anledning att tillämpa andra tidsgränser, t.ex. ett mer enhetligt system. Utredningen har kommit fram till att tidsgränserna för naturalisation är ändamålsenliga och inte bör ändras. Det ovan redovisade förslaget, att den som har en viss nivå av kunskaper i det svenska språket ska kunna naturaliseras efter en kortare hemvisttid än vad som annars hade krävts (språkbonus), förändrar inte denna bedömning.

Kravet på permanent uppehållstillstånd när det gäller EES-medborgare m.fl.

För vissa personer som inte är svenska medborgare krävs inte uppehållstillstånd för att de ska ha rätt att vistas i landet. Det rör sig om nordiska medborgare och medborgare i övriga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) som har uppehållsrätt. Detsamma gäller vissa familjemedlemmar till dessa personer. De krav som ställs upp i medborgarskapslagen avseende permanent uppehållstillstånd gäller inte nordiska medborgare. I fråga om övriga EES-medborgare och vissa familjemedlemmar till EES-medborgare ska vid tillämpningen av medborgarskapslagen permanent uppehållsrätt likställas med ett permanent uppehållstillstånd. I regel kan en person få permanent uppehållsrätt först efter fem års vistelse i Sverige. Detta innebär att dessa EES-medborgare och familjemedlemmar i praktiken oftast inte kan förvärva svenskt medborgarskap förrän efter fem års vistelse i landet, även om de i övrigt uppfyller kraven för medborgarskapsförvärv, t.ex. kravet på hemvist en viss tid. Utredningen föreslår därför att, i fråga om de nämnda EES-medborgarna och familjemedlemmarna, vid tillämpningen av medborgarskapslagen uppehållsrätt – i stället för permanent uppehållsrätt – ska likställas med ett permanent uppehållstillstånd. Detta kommer bl.a. innebära att även dessa personer har möjlighet att använda sig av den föreslagna språkbonusen och, när det gäller barn, dra nytta av de föreslagna sänkningarna av hemvistkraven för medborgarskap genom anmälan.

Dubbelt medborgarskap

När medborgarskapslagen trädde i kraft övergavs den dittills gällande principen att dubbelt medborgarskap skulle undvikas. Det uppfattas av många som viktigt att kunna ha ett annat medborgarskap utöver det svenska medborgarskapet. Utredningen bedömer att de skäl som vid införandet av medborgarskapslagen anfördes för att fullt ut tillåta dubbelt medborgarskap fortfarande gäller. Några påtagliga negativa konsekven-

ser utöver de som då beaktades har inte framkommit. Den enskildes intresse av att kunna ha dubbelt medborgarskap måste därför även i fortsättningen anses väga tyngre än de nackdelar som är förknippade med att fullt ut tillåta dubbelt medborgarskap.

Återfående av svenskt medborgarskap

Utredningen har haft i uppdrag att utarbeta författningsförslag som gör det möjligt för tidigare svenska medborgare som förlorat sitt medborgarskap enligt 1950 års medborgarskapslag, när de blev medborgare i ett annat land, att återfå det svenska medborgarskapet. Utredningen föreslår att det ska införas en möjlighet för dessa personer att genom anmälan återfå svenskt medborgarskap och att denna möjlighet ska gälla utan begränsning i tiden.

Nordiska medborgares möjligheter till anmälan

Enligt 18 § medborgarskapslagen kan en medborgare i ett annat nordiskt land under vissa förutsättningar förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan. Nuvarande möjlighet till anmälan omfattar dock endast den som har fått medborgarskapet i det nordiska landet på annat sätt än efter ansökan (naturalisation). Bakgrunden till denna regel finns i tidigare nordiska avtal om medborgarskap. Enligt det numera gällande avtalet står det avtalsstaterna fritt att besluta om möjligheten till förvärv genom anmälan ska vara beroende av att den som anmäler inte förvärvat sitt medborgarskap genom naturalisation. Enligt utredningens mening finns inte skäl att i det aktuella sammanhanget särbehandla naturaliserade personer. Utredningen föreslår därför att möjligheten att bli svensk medborgare genom anmälan ska gälla oavsett hur medborgarskapet i det nordiska landet har förvärvats.

Svenskt medborgarskap och EU-medlemskapet

Utredningen har haft i uppdrag att analysera vilka konsekvenser Sveriges EU-medlemskap, rättsfallet Rottman och andra relevanta avgöranden i EU-domstolen har på medborgarskapsområdet för Sverige, samt att bedöma i vilken omfattning EU-samarbetet påverkar medlemsstaternas medborgarskapslagstiftning och hur Sverige bör förhålla sig till denna utveckling. Utredningen har gjort följande bedömning. Utgångspunkten är att varje medlemsstat i EU själv får bestämma förutsättningarna för förvärv och förlust av medborgarskap i den staten. Denna behörighet måste dock utövas med iakttagande av unionsrätten. Det innebär att bl.a. proportionalitetsprincipen måste respekteras vid beslut som inverkar på de rättigheter som unionsmedborgare tillerkänns i EU-lagstiftningen. Det finns i dagsläget inget som tyder på att Sverige inte uppfyller de krav som följer av unionsrätten. EU-samarbetet föranleder därför inte några förändringar av svensk medborgarskapslagstiftning.

Tillträde till Europarådets konvention om undvikande av statslöshet i samband med statsuccession

I utredningens uppdrag har ingått att utreda om Sverige ska tillträda Europarådets konvention om undvikande av statslöshet i samband med

statssuccession, och i så fall utarbeta författningsförslag, om sådana är nödvändiga, för att Sverige ska kunna tillträda konventionen. Utredningen föreslår att Sverige ska tillträda konventionen. Även om det inte är sannolikt att Sverige inom överskådlig tid kommer att vara direkt berört av statssuccession, kan det inte uteslutas att så någon gång kan komma att vara fallet. Denna möjlighet, och målet att statslöshet ska undvikas, talar för att Sverige bör tillträda konventionen. Genom att tillträda konventionen signalerar Sverige även till andra europeiska stater att konventionen utgör ett viktigt verktyg för att förhindra statslöshet i samband med eventuella framtida statssuccessioner. Utredningen bedömer att ett tillträde till konventionen inte föranleder några författningsändringar.

Övrigt

Utredningen föreslår att författningsändringarna ska träda i kraft den 1 april 2015. Vissa övergångsbestämmelser bör gälla.

Flera av utredningens förslag kommer om de genomförs att innebära ökade kostnader för framför allt Migrationsverket och Skatteverket. Dessa kostnader bör ersättas. Vidare kommer ett genomförande av förslaget om medborgarskapsceremonier att innebära kostnader för landets kommuner. Även dessa kostnader bör ersättas. Vissa förslag kommer att innebära ökade intäkter för staten. Flera av förslagen, bl.a. förslaget om språkbonus, förutses främja möjligheterna att nå det integrationspolitiska målet. Förslagen om barn och unga innebär bl.a. att barns rätt till svenskt medborgarskap förstärks.

Förslag till lag om ändringen i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

dels att 4 och 5 §§⁴ ska upphöra att gälla,

dels att punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (2001:82)

om svenskt medborgarskap ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 1–3 §§ ska betecknas 2–4 §§,

dels att den nya 2 § samt 6, 7, 8, 10, 11, 12, 18, 20 och 22 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 1 § ska sättas närmast före 2 §,

dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 1, 9 a och 29 §§, samt närmast före 1 och 29 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Medborgarskapets betydelse

1 §

Det svenska medborgarskapet är det viktigaste rättsliga förhållandet mellan medborgaren och staten. Medborgarskapet innebär friheter, rättigheter och skyldigheter. Det är en grund för folkstyrelsen och står för samhörighet med Sverige.

I denna lag regleras hur en person blir och upphör att vara svensk medborgare.

1 §

Ett barn förvärvar svenskt medborgarskap vid födelsen, om

1. *modern är svensk medborgare,*

2. *fadern är svensk medborgare och barnet föds i Sverige,*

3. *fadern är svensk medborgare och gift med barnets mor,*

4. *fadern är avliden men vid sin död var svensk medborgare och*

2 §⁵

Ett barn förvärvar svenskt medborgarskap vid födelsen, om

1. *en förälder till barnet är svensk medborgare,*

2. *en avliden förälder till barnet var svensk medborgare vid sin död,*

3. *barnet föds i Sverige och en förälder till barnet dels är folkbokförd i Sverige sedan fem år,*

⁴ Senaste lydelse av 5 § 2005:451.

⁵ Senaste lydelse av tidigare 1 § 2005:451.

barnet föds i Sverige, eller

5. fadern är avliden men vid sin död var svensk medborgare och gift med barnets mor.

Det som sägs i första stycket om fadern gäller även den som är förälder enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken.

dels har permanent uppehållstillstånd här i landet, eller

4. barnet föds i Sverige och inte förvärvat något annat medborgarskap vid födelsen samt en förälder till barnet dels är folkbokförd i Sverige sedan tre år, dels har permanent uppehållstillstånd här i landet.

6 §

Ett barn, som har fötts i Sverige och som sedan födelsen är statslöst, förvärvat svenskt medborgarskap genom anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet har permanent uppehållstillstånd och hemvist här i landet.

Anmälan *skall* ske innan barnet har fyllt *fem* år.

Anmälan *ska* ske innan barnet har fyllt *arton* år.

7 §

Ett barn som inte har svenskt medborgarskap förvärvat svenskt medborgarskap genom anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet har

1. permanent uppehållstillstånd i Sverige, och

2. hemvist här i landet sedan *fem* år eller, om barnet är statslöst, *tre* år.

2. hemvist här i landet sedan *tre* år eller, om barnet är statslöst, *två* år.

Anmälan *skall* ske innan barnet har fyllt *arton* år.

Anmälan *ska* ske innan barnet har fyllt *arton* år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

8 §

En utlänning som har fyllt *arton* men inte *tjugo* år förvärvat svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har

En utlänning som har fyllt *arton* men inte *tjuogoett* år förvärvat svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har

1. permanent uppehållstillstånd i Sverige, och

2. hemvist här i landet sedan han eller hon fyllde *tretton* år eller, i fråga om den som är statslös, *femton* år.

9 a §

Den som vid förvärv av annat medborgarskap har förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 7 § i den upphävda lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap återfår svenskt medborgarskap genom

anmälan.

Om den person som anmälan avser vid tidpunkten för anmälan står under annans vårdnad, görs anmälan i stället av den eller dem som är vårdnadshavare.

Om anmälan avser ett barn som har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

10 §

Om en utlänning blir svensk medborgare enligt 5, 7, 8 eller 9 §, förvärvar även hans eller hennes ogifta barn, som har hemvist här i landet och inte har fyllt arton år, svenskt medborgarskap om utlänningen

1. ensam har vårdnaden om barnet, eller
2. har vårdnaden gemensamt med den andre föräldern och denne är svensk medborgare.

Blir föräldrarna till ett ogift barn som har hemvist här i landet och som inte har fyllt arton år samtidigt svenska medborgare enligt 5, 7, 8 eller 9 §, förvärvar även barnet, om det står under bådas vårdnad, svenskt medborgarskap.

Om en utlänning blir svensk medborgare enligt 6, 7, 8, 9 eller 9 a §, förvärvar även hans eller hennes ogifta barn, som har hemvist här i landet och inte har fyllt arton år, svenskt medborgarskap om utlänningen

Blir föräldrarna till ett ogift barn som har hemvist här i landet och som inte har fyllt arton år samtidigt svenska medborgare enligt 6, 7, 8, 9 eller 9 a §, förvärvar även barnet, om det står under bådas vårdnad, svenskt medborgarskap.

11 §⁶

En utlänning kan efter ansökan beviljas svenskt medborgarskap (naturaliseras), om han eller hon har

1. styrkt sin identitet,
2. fyllt arton år,
3. permanent uppehållstillstånd i Sverige,
4. hemvist här i landet
 - a) sedan två år i fråga om dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare,
 - b) sedan fyra år i fråga om den som är statslös eller att bedöma som flykting enligt 4 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716),

⁶ Senaste lydelse 2005:722.

c) sedan fem år i fråga om övriga utlänningar, och
5. haft och kan förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt.

En sökande som avses i första stycket 4 b eller c kan naturaliseras även om han eller hon haft hemvist här i landet ett år kortare än vad som annars hade krävts, om han eller hon har

1. deltagit i utbildning i svenska för invandrare eller en motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen (2010:800) och uppnått betyg för godkänt resultat på kurs D, eller

2. deltagit i annan utbildning, genomgått prövning eller annars genomgått prov och därigenom visat minst motsvarande kunskaper.

12 §

Om kraven i 11 § inte är uppfyllda får, om inte annat följer av andra stycket, sökanden ändå naturaliseras, om

1. sökanden tidigare har varit svensk medborgare,
2. sökanden är gift eller sambo med en svensk medborgare, eller
3. det annars finns särskilda skäl till det.

En sökande som inte kan styrka sin identitet enligt 11 § 1 får naturaliseras, endast om han eller hon sedan minst åtta år har hemvist här i landet och gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig.

Om kraven för naturalisation i 11 § inte är uppfyllda får, om inte annat följer av andra stycket, sökanden ändå naturaliseras, om

En sökande som inte kan styrka sin identitet enligt 11 § första stycket 1 får naturaliseras, endast om han eller hon sedan minst åtta år har hemvist här i landet och gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig. *En sökande som uppfyller förutsättningarna i 11 § andra stycket 1 eller 2 får dock naturaliseras även om han eller hon haft hemvist här i landet endast sedan sju år.*

18 §

En medborgare i en avtalsstat förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon

1. har förvärvat medborgarskapet i avtalsstaten på annat sätt än efter ansökan,

2. har fyllt arton år,

3. har hemvist här i landet sedan fem år, och

1. har fyllt arton år,

2. har hemvist här i landet sedan fem år, och

3. under denna tid inte har dömts till frihetsberövande påföljd.

4. under denna tid inte har dömts till frihetsberövande påföljd.

Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas 10 § när det gäller medborgarens barn.

20 §⁷

Vad som föreskrivs i denna lag om krav på permanent uppehållstillstånd gäller inte för den som är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge.

I fråga om medborgare i övriga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och sådana familjemedlemmar som avses i 3 a kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) *skall* vid tillämpningen av denna lag *permanent* uppehållsrätt likställas med ett permanent uppehållstillstånd.

Vad som föreskrivs i denna lag om krav på permanent uppehållstillstånd gäller inte för den som är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge.

I fråga om medborgare i övriga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och sådana familjemedlemmar som avses i 3 a kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) *ska* vid tillämpningen av denna lag uppehållsrätt likställas med ett permanent uppehållstillstånd.

22 §⁸

Migrationsverket prövar ärenden enligt denna lag, om inte annat framgår av andra stycket.

Anmälningar enligt 7, 8, 9, 18 eller 19 § som gäller en medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge prövas av länsstyrelsen.

Anmälningar enligt 7, 8, 9, 9 a, 18 eller 19 § som gäller en medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge prövas av länsstyrelsen.

Regeringen meddelar föreskrifter om vilka länsstyrelser som ansvarar för uppgifterna enligt andra stycket.

Medborgarskapsceremonier

29 §

Varje kommun ska årligen anordna en ceremoni som markerar det svenska medborgarskapets betydelse (medborgarskapsceremoni) och erbjuda nya svenska medborgare att närvara vid denna. Kommunens skyldighet omfattar personer som är folkbokförda i kommunen och som under de senaste 18 månaderna förvärvat svenskt medborgarskap

⁷ Senaste lydelse 2006:222.

⁸ Senaste lydelse 2012:87.

efter födelsen. Skyldigheten omfattar inte personer som tidigare har erbjudits att närvara vid en medborgarskapsceremoni.

Vid en medborgarskapsceremoni ska innehållet i 1 § första stycket förmedlas till de närvarande.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2015.
 2. De upphävda 4 och 5 §§ gäller fortfarande för barn som har fötts före den 1 april 2015. Vid förvärv av medborgarskap enligt den upphävda 5 § tillämpas 10 § när det gäller medborgarens barn.

Efter remiss har yttranden inkommit från Riksdagens ombudsmän, Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Malmö, Justitiekanslern, Domstolsverket, Datainspektionen, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Valmyndigheten, Migrationsverket, Försvarsmakten, Myndigheten för internationella adoptionsfrågor, Barnombudsmannen, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Skatteverket, Stockholms universitet, Malmö högskola, Svenska EFS-rådet, Arbetsförmedlingen, Diskrimineringsombudsmannen, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Bodens kommun, Hylte kommun, Karlskrona kommun, Malmö kommun, Mora kommun, Stockholms kommun, Älmhults kommun, Örebro kommun, Örnsköldsviks kommun, Östersunds kommun, Sveriges kommuner och landsting, Sveriges advokatsamfund, Svenskar i världen, Föreningen Norden, Diskrimineringsbyrån Uppsala, Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige, Kurdiska riksförbundet, Riksförbundet internationella föreningen för invandrarkvinnor, Rädda Barnen och UNHCR.